

แผนปฏิบัติการ

เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
Ministry of Tourism and Sports

บทสรุปผู้บริหาร

การท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศและเป็นภาคเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบทางลบไม่น้อยต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในขณะเดียวกันก็สร้างผลกระทบทางบวกให้กับเศรษฐกิจของประเทศนำไปสู่การจ้างงานและการลดปัญหาความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวสูงดังเช่นประเทศไทย หากภาคการท่องเที่ยวมีความยั่งยืนแล้ว ย่อมส่งผลต่อความยั่งยืนของประเทศในทุกมิติ

การท่องเที่ยวปรากฏอย่างชัดเจนในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ใน 2 เป้าหมายย่อย ประกอบด้วย **เป้าหมายย่อยที่ 8.9** ออกแบบและใช้นโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งช่วยสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ภายในปี พ.ศ. 2573 และ **เป้าหมายย่อย 12.b** พัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อติดตามผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้าอันเป็นผลลัพธ์ของเป้าหมาย SDGs ข้ออื่น เช่น มีเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืน (SDG 11) คนมีการศึกษา (SDG 4) สังคมปลอดภัย (SDG 16) มีโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่ครอบคลุมและยั่งยืน (SDG 9) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (SDG 6, 14, 15) เป็นต้น ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็สร้างผลกระทบทางบวกและลบต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเกือบทุกเป้าหมาย เช่น การจ้างงานและการประกอบการในภาคการท่องเที่ยว (SDG 8) ช่วยลดปัญหาความยากจน (SDG 1) เพิ่มความต้องการสินค้าเกษตรเพื่อมาผลิตอาหาร (SDG 2) ส่งผลให้ผู้หญิงซึ่งทำงานในภาคบริการมากกว่าผู้ชายมีรายได้ (SDG 5) ในทางกลับกันกิจกรรมจากการท่องเที่ยวก็เป็นเหตุของมลพิษทางน้ำ (SDG 6) ขยะ (SDG 12) การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (SDG 13) และความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม (SDG 6, 14, 15) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ หากการท่องเที่ยวมีความยั่งยืนตลอดห่วงโซ่คุณค่า ย่อมส่งผลให้การขับเคลื่อนประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่าง กว้างขวาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อน การท่องเที่ยวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนฉบับนี้จึงได้นำเสนอ **วงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Policy Cycle)** ประกอบด้วยขั้นตอนดำเนินการ เป็นวงรอบ ได้แก่

1. Kickstart การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามกรอบเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะความรู้พื้นฐาน ความหมาย ความเชื่อมโยงของ SDGs กับประเด็นทางสังคม มุ่งเน้นที่ประเด็น การท่องเที่ยวแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิด ความตระหนักรู้ว่าการขับเคลื่อน SDGs มีความเกี่ยวข้องกับทุกคน และภารกิจตามหน้าที่ของบุคลากรทุกภาคส่วนมีความสำคัญต่อ การบรรลุเป้าหมาย SDGs จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ

2. กำหนดประเด็น SDGs ที่สำคัญของพื้นที่โดยการวิเคราะห์ Tourism Value Chain และผลกระทบ

เมื่อบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นแล้ว จึงสามารถ เตรียมการขับเคลื่อนโดยขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญ คือ การดำเนินการ เพื่อลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น (Act to Reduce Harm) ซึ่งใน ขั้นตอนนี้เริ่มจากการตรวจสอบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างผลกระทบ อย่างไรต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้กรอบของเครื่องมือ “ห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain)” ซึ่งเป็น กรอบการวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นโดย DEVCO และ UNWTO (2013) ในการจัดทำข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ 1) เกิดกรอบนโยบาย ภาครัฐที่ครอบคลุมและประสานกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินการและให้คำมั่นต่อความยั่งยืนในธุรกิจ ด้วยแรงสนับสนุนเพิ่มเติมจากรอบด้าน 3) ภาคประชาสังคมสามารถ แนะนำและนำการปฏิบัติที่ยั่งยืนไปปรับใช้ได้อย่างครอบคลุม

กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง จากต้นทางไปสู่ปลายทางของการท่องเที่ยว ส่วนที่สอง ระหว่างการท่องเที่ยว และส่วนที่สาม ผลกระทบในการกำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยว โดยในการกำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่ จะให้ความสำคัญกับส่วนที่สอง ระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งครอบคลุมถึงกิจกรรมและการดำเนินการต่างๆ ที่สร้างคุณค่าให้กับผู้รับบริการการท่องเที่ยวทั้งหมดในพื้นที่ ทั้งนี้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกได้เป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) ระบบคมนาคม (2) ที่พัก (3) อาหารและเครื่องดื่ม (4) อุตสาหกรรม (5) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (6) กิจกรรมพักผ่อนและทัวร์ (7) การบริการสนับสนุนต่างๆ

3. วางภาพอนาคต กำหนดบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วน

เมื่อทราบผลกระทบทางลบและทางบวกแล้ว จึงนำมากำหนดภาพอนาคต โดยให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดภาพอนาคตอันจะเป็นทิศทางและวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของพื้นที่ร่วมกัน กระบวนการนี้อาจดำเนินการได้ในรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าตามขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลฐานและหารือใน 2 ประเด็นสำคัญคือ (1) ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction) ซึ่งเป็นแนวทางกว้าง ๆ ที่บ่งชี้ว่าจะต้องดำเนินการในเรื่องใด เพื่อให้บรรลุภาพอนาคตที่วางไว้ หรือเพื่อแก้ปัญหาบางอย่าง แนวทางนั้นควรเป็นแนวทางที่มีผลกระทบสูง เมื่อดำเนินการแล้วจะมีผลกระทบในหลายๆ ด้าน หรือมีผลกระทบอย่างมากในบางประเด็นที่สำคัญ (2) โครงการสำคัญที่จะดำเนินการในช่วง 1 ปีข้างหน้า (Flagship Project(s)) ซึ่งจะมีส่วนผลักดันทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้โดยใช้ Business Model Canvas เป็นกรอบแนวคิด

4. การดำเนินการ

เป็นการผลักดันให้เกิดการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันให้โครงการสำคัญเกิดขึ้นได้จริง นอกจากการดำเนินการจากภาคเอกชนแล้ว ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการออกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการจูงใจภาคเอกชนให้มีพฤติกรรมที่ยั่งยืนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีความเป็นเอกภาพและดำเนินการอย่างบูรณาการจึงควรกำหนดเจ้าภาพหลักในการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด การอำนวยความสะดวกและการติดตามความคืบหน้าเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินการ

5. ติดตามและทบทวนแผนการดำเนินงาน

การติดตาม (Monitoring) และการทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสำคัญของการดำเนินนโยบาย เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานนั้นเกิดผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ การติดตาม (Monitoring) ต้องอาศัยความเข้าใจเกี่ยวกับห่วงโซ่คุณค่าของผลกระทบ (Impact Value Chain) กล่าวคือ เพื่อให้ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (Input) มาผ่านกระบวนการและกิจกรรม (Process and Activities) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิต (Output) อันเป็นผลที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเกิดขึ้นทันทีจากกระบวนการและกิจกรรมนั้น โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดในการติดตาม คือ ผลลัพธ์ (Outcome) เนื่องจากผลลัพธ์คือสิ่งที่ผู้ดำเนินโครงการคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ในการติดตามจึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดำเนินการนั้น ส่วนการทบทวน (Review) นั้น เป็นการนำผลของการติดตาม (Monitor) มาพิจารณาว่าผลการดำเนินงานนั้นเป็นอย่างไร มีจุดแข็ง จุดอ่อนที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือปรับปรุงอย่างไร

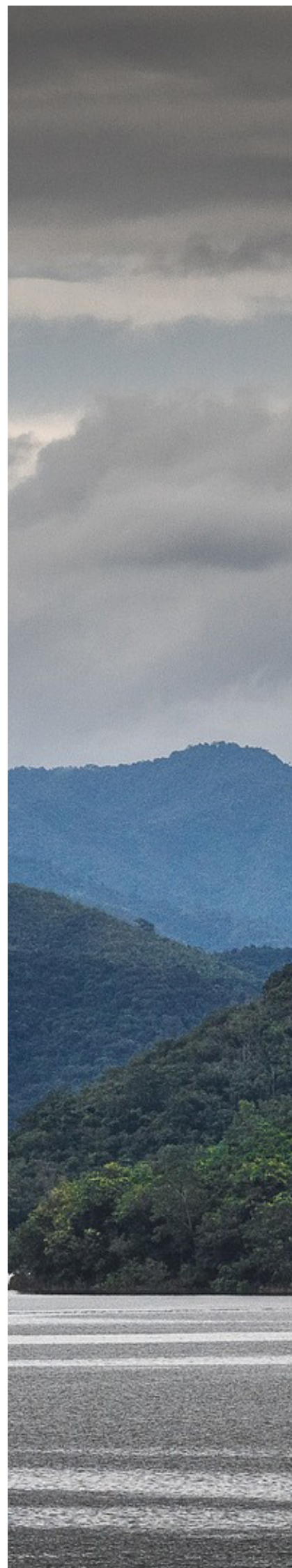
ทั้งนี้ การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาช่วยสร้างแรงจูงใจโดยมีข้อเสนอทางเลือกเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ (1) การจัดเก็บภาษีท่องเที่ยว หรือค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยว (2) การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว (3) การปิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของแหล่งท่องเที่ยว (4) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะให้เหมาะสม (5) การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (6) มาตรการส่งเสริมระบบคมนาคมที่ลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และ (7) การส่งเสริมให้มีการดำเนินการไปในแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งในด้านสนับสนุนองค์ความรู้จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นต้น

โครงการสำคัญ (Flagship Projects) เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน

การขับเคลื่อนวงจรการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน (Sustainable Tourism Policy Cycle) จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยชุดโครงการสำคัญ (Flagship Projects) ที่ดำเนินการใน 2 ระดับ คือระดับชาติ และระดับจังหวัด/พื้นที่ โดยโครงการระดับชาติ เป็นการทำงานในระดับกระทรวงเพื่อสนับสนุนให้เกิดการริเริ่มและเอื้อให้เกิดการทบทวน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการสำคัญระดับชาติจึงมีลักษณะเป็น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นเวทีสำหรับการริเริ่ม และทบทวน การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัด และหน่วยงานจากส่วนกลาง เพื่อให้สามารถติดตามสถานการณ์ สนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจน แลกเปลี่ยนแนวทางระหว่างหน่วยงานระดับจังหวัดด้วยกันเอง ในขณะที่ **โครงการระดับจังหวัด/พื้นที่** จะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในแต่ละจังหวัด/พื้นที่ โดยจะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมหรือยกระดับ ห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว

การดำเนินโครงการภายในแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้สามารถแบ่งออก ได้เป็น 3 ระยะตามความเร่งด่วน คือ (1) โครงการระยะเร่งด่วน เป็นโครงการที่ควรดำเนินการทันทีภายในระยะเวลา 1 ปี เพื่อเป็นฐาน สำหรับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนทั้งในระดับชาติและในระดับ จังหวัด/พื้นที่ (2) โครงการระยะกลาง คือ โครงการที่ควรดำเนินงาน ในปีงบประมาณถัดไป (ปีที่ 2) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวยั่งยืนลงไปในระดับจังหวัด/พื้นที่ เกิดการเริ่มของวงรอบ นโยบายเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและดึงดูดผู้ประกอบการ ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และ (3) โครงการระยะยาว คือ โครงการ ที่ดำเนินงานหลังจากที่โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับ จังหวัด/พื้นที่ได้เริ่มดำเนินการแล้ว (ปีที่ 3 เป็นต้นไป) ทำหน้าที่ให้การขับเคลื่อน ดำเนินต่อไปและสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายการทำงานระดับ จังหวัดและข้ามจังหวัดเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน

สารบัญ

Table of Content

บทที่ 1 บทนำ	01
1.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	02
1.2 ความสำคัญของ SDGs ต่อโลกและต่อประเทศไทย	05
1.3 การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับ SDGs	06
1.4 ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กับการดำเนินงานอื่น ๆ ด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	07
บทที่ 2 แผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรอบเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)	09
2.1 บทบาทของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับจังหวัด	11
2.2 บทบาทของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	23
2.3 ตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการ	26

บทที่ 3 ตัวอย่างแนวทาง กิจกรรม และมาตรการจำแนกตามภาคส่วน ในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

3.1 ภาคขนส่ง (Transportation)	30
3.2 ที่พัก (Accommodation)	33
3.3 อาหารและเครื่องดื่ม (Food & Beverage)	36
3.4 ภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries)	38
3.5 สถานที่ท่องเที่ยว (Tourism Assets)	39
3.6 กิจกรรมพักผ่อน ทัวร์ และทัศนอาร (Leisure, Tours & Excursions) และบริการสนับสนุน	40

บทที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการ ทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บทที่ 5 ชุดโครงการสำคัญ (Flagship Projects) เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

5.1 โครงการสำคัญ (Flagship Projects) ระดับกระทรวง	54
5.2 โครงการสำคัญ (Flagship Projects) ระดับจังหวัด/พื้นที่	57
5.3 ตัวอย่างโครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่	58
5.4 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินโครงการ	61

ບຫຼ້ 1

ບຫຼ້

บทที่ 1 บทนำ

1.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) นั้นเป็นเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกอันเป็นส่วนสำคัญของความตกลงระหว่างประเทศ “พลิกโฉมโลกของเรา : วาระการพัฒนา 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งได้รับการรับรองและได้รับคำมั่นจากประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติทั้งหมด 193 ประเทศ ที่จะร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ในช่วงเวลา 15 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2016 ถึง ค.ศ. 2030 และถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศไม่เพียงแต่ประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น โดยแต่ละประเทศจะดำเนินการตามบริบทและศักยภาพของตน ภายใต้ความร่วมมือและการสนับสนุนระหว่างประเทศพัฒนามกับประเทศกำลังพัฒนา และประเทศกำลังพัฒนาด้วยตนเอง

การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development เป็นฐานแนวคิดของเป้าหมาย SDGs นั้น ตั้งอยู่บน 3 แนวคิดหลัก ได้แก่ (1) Sustainable หมายถึง การพัฒนาที่รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และต่อคนรุ่นหลัง คำนึงถึงและจัดการกับผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ (2) Inclusive หมายถึง การพัฒนาที่ครอบคลุมไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และ (3) Resilient หมายถึง การพัฒนาที่ทำให้ผู้คน ชุมชน และสังคม ตั้งรับปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดฝัน พร้อมทั้งฟื้นคืนสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิมได้ เมื่อประสบปัญหาจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องประกอบด้วย

3 ลักษณะข้างต้น เพื่อแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม อันเป็นผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเดิม เพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำหลากหลายมิติ และเพื่อให้พร้อมรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติด้านอื่น ๆ ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และที่สำคัญที่สุด คือต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และอยู่ภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชนสากล

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) คือ รูปธรรมของแนวคิดข้างต้น ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดไว้ว่าในการรับมือกับวิกฤตสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำ หรือการช่วยให้ปัจเจกชน ชุมชนและสังคมมีความพร้อมตั้งรับปรับตัวได้นั้น จำเป็นต้องดำเนินการในประเด็นใด และใช้กลไกในรูปแบบใดบ้าง เป้าหมาย SDGs ประกอบด้วย 17 เป้าหมาย และมีเป้าหมายย่อยทั้งสิ้น 169 เป้าหมายย่อย โดยทั้ง 17 เป้าหมายยังคงสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างมิติสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในเป้าหมาย SDGs สามารถจำแนก 17 เป้าหมายออกเป็น 5 กลุ่ม (เรียกว่า 5Ps) ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายด้านสังคม (People) กลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ (Prosperity) กลุ่มเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) กลุ่มเป้าหมายด้านสันติภาพ (Peace) และกลุ่มเป้าหมายด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Partnership) ตามที่ปรากฏในภาพที่ 1 และตารางที่ 1

ภาพที่ 1: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

ตารางที่ 1 ชื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย และกลุ่ม 5Ps

5Ps	SDGs	รายละเอียด
มนุษย์มั่นคง (People): จัดปัญหาความยากจน และหิวโหยในทุกรูปแบบ และทุกมิติ รวมทั้งเคารพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม	เป้าหมายที่ 1	ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่
	เป้าหมายที่ 2	ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร และยกระดับโภชนาการ และส่งเสริม เกษตรกรรมที่ยั่งยืน
	เป้าหมายที่ 3	สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดี และส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย
	เป้าหมายที่ 4	สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษา ที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
	เป้าหมายที่ 5	บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจ ของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน
เศรษฐกิจมั่งคั่ง (Prosperity): ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและ สอดคล้องกับธรรมชาติ	เป้าหมายที่ 7	สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงาน สมัยใหม่ในราคาที่ซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน
	เป้าหมายที่ 8	ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุมและยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมี ผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

5Ps	SDGs	รายละเอียด
เศรษฐกิจมั่งคั่ง (Prosperity): ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและ สอดคล้องกับธรรมชาติ	เป้าหมายที่ 9 เป้าหมายที่ 10 เป้าหมายที่ 11	สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุม และยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม ลดความไม่เสมอภาคภายใน และระหว่างประเทศ ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความปลอดภัย ท้าทาย พร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน
โลกยั่งยืน (Planet): รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศ เพื่อพลเมืองรุ่นต่อไป	เป้าหมายที่ 6 เป้าหมายที่ 12 เป้าหมายที่ 13 เป้าหมายที่ 14 เป้าหมายที่ 15	สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพ พร้อมใช้สำหรับทุกคน สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและ การบริโภคที่ยั่งยืน ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้ กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบที่เกิดขึ้น อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรทางทะเล อย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปกป้อง ป่า และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศ บนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพ กลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลาย ทางชีวภาพ
สังคมสงบสุข (Peace): สนับสนุนการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ มีสังคม ที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก	เป้าหมายที่ 6	ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึง ความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

5Ps	SDGs	รายละเอียด
ทุกคนร่วมมือพัฒนา (Partnership): ความร่วมมือของ ทุกภาคส่วน ในการขับเคลื่อนวาระ การพัฒนาที่ยั่งยืน	เป้าหมายที่ 17	เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalการดำเนินงาน และฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก สำหรับการพัฒนายั่งยืน

1.2 ความสำคัญของ SDGs ต่อโลกและต่อประเทศไทย

เป้าหมาย SDGs มีความสำคัญกับทุกประเทศและทุกคนบนโลก เนื่องจากเป้าหมายทุกข้อ มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของทุกคน ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากทุกประเทศดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อบรรลุเป้าหมาย SDGs ย่อมส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศนั้น เกิดความยั่งยืน ครอบคลุม และตั้งรับปรับตัวได้ อันหมายถึง การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจโดยรวมดำเนินไปได้ด้วยดี ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผู้คนมีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย ทุกความเชื่อ ทุกเชื้อชาติ ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน คนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีฐานะยากจนและเปราะบางได้รับการคุ้มครองจากเหตุการณ์ไม่คาดคิดทางสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมไม่มีใครต้องประสบเหตุอุทกภัยหรือต้องอพยพหนีภัยเนื่องจากระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs จึงมีความสำคัญต่อทุก ๆ คน บนโลกใบนี้

เป้าหมาย SDGs สำคัญต่อหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทย เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถูกผนวกเข้าไปในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 รวมถึงแผนและนโยบายทุกระดับ ตั้งแต่แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 และแผนระดับที่ 2 ประกอบด้วย แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนความมั่นคงแห่งชาติ อีกทั้งแผนระดับที่ 3 คือ แผนปฏิบัติราชการและแผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น เป้าหมาย SDGs จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เป้าหมาย SDGs มีความสำคัญต่อหน่วยงาน ภาคเอกชนเช่นกัน ซึ่งรวมถึงหน่วยงานที่อยู่ในภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคทั่วโลกโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ เริ่มมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับสินค้าบริการที่ยั่งยืน หน่วยงานกำกับ เช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) ได้มีการกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดทำแบบ 56-1 หรือ One Report อันเป็นรายงานประจำปีที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักลงทุนทั่วโลกยังให้

ความสนใจกับการลงทุนในบริษัทที่มีความยั่งยืนมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทที่มีความยั่งยืนสูงย่อมมีความเสี่ยงต่ำในการถูกฟ้องร้อง และมีความแข็งแกร่งในการตั้งรับปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลง การที่บริษัทเอกชนมีการดำเนินการด้านความยั่งยืนจึงเป็นการสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับบริษัทด้วย

1.3 การท่องเที่ยวยั่งยืนกับ SDGs

การท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศ และเป็นภาคเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบทางลบไม่น้อยต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ในขณะเดียวกัน การท่องเที่ยวก็สร้างผลกระทบทางบวกให้กับเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่การจ้างงานและการลดปัญหาความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวสูง ดังเช่นประเทศไทย หากภาคการท่องเที่ยวมีความยั่งยืนแล้ว ย่อมส่งผลต่อความยั่งยืนของประเทศในทุกมิติ

การท่องเที่ยวปรากฏอย่างชัดเจนอยู่ใน SDGs ใน 2 เป้าหมายย่อย ประกอบด้วย

เป้าหมายย่อย 8.9

ออกแบบและใช้นโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งช่วยสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ภายในปี พ.ศ. 2573

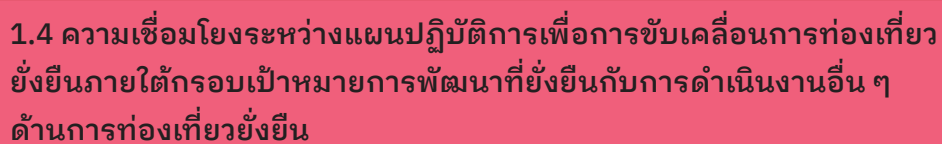
เป้าหมายย่อย 12.b

พัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อติดตามผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืน ในด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามการท่องเกี่ยวไม่ได้เกี่ยวข้องกับ SDGs เพียง 2 เป้าหมายย่อยนี้เท่านั้น เนื่องจากการท่องเกี่ยวนั้นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้านเป็นผลลัพท์ของเป้าหมาย SDGs ข้ออื่น เช่น มีเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืน (SDG 11) คนมีการศึกษา (SDG 4) สังคมปลอดภัย (SDG 16) มีโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่ครอบคลุมและยั่งยืน (SDG 9) และมีแหล่งท่องเกี่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (SDG 6, 14, 15) เป็นต้น ในขณะที่ยวกันการท่องเกี่ยวก็ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและลบต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเกือบทุกเป้าหมาย เช่น การจ้างงานและการประกอบการในภาคการท่องเกี่ยว (SDG 8)

ช่วยลดปัญหาความยากจน (SDG 1) เพิ่มความต้องการสินค้าเกษตรเพื่อมาผลิตอาหาร (SDG 2) ส่งผลให้ผู้หญิงซึ่งประกอบอาชีพในภาคบริการมากกว่าผู้ชายมีรายได้ (SDG 5) แต่ขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุของมลพิษทางน้ำ (SDG 6) ขยะ (SDG 12) การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (SDG 13) และความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม (SDG 6, 14, 15) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ หากการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน
ตลอดห่วงโซ่คุณค่า ย่อมส่งให้การขับเคลื่อน
ประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างแน่นอน

การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย มีการดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานที่สำคัญคือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ อพท. และมี การขับเคลื่อนเกณฑ์มาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Global Sustainable Tourism Council (GSTC) โดยมีการดำเนินการเพื่อเพิ่มจำนวนชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืน ตามมาตรฐานโลก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ดี การขับเคลื่อนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่สามารถดำเนินการโดย อพท. หน่วยงานใด จึงควร สนับสนุนให้บุคลากรของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดซึ่งเป็นกลไกหลักของกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬาในส่วนภูมิภาค มีความเข้าใจและร่วมขับเคลื่อนได้ และแม้ว่าทุกหน่วยงาน หรือทุกภาคส่วนจะไม่สามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามมาตรฐานข้างต้นได้ แต่การท่องเที่ยว จะยั่งยืนได้ต้องบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ดังนั้น การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ที่สามารถบูรณาการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อ สนับสนุนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีอยู่เดิม จึงเป็นหัวใจสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ จึงไม่ใช่เมืองต้นแบบที่สามารถถอดแบบไปดำเนินการในรูปแบบเดียวกันได้ในพื้นที่อื่น และไม่ใช่ว่าการจัดทำมาตรฐานเพิ่มเติมอีกหนึ่งมาตรฐาน

ให้ชุมชนท้องถิ่นนำไปดำเนินการ แต่เป็นวิธีคิดและกระบวนการในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มีชุดกระบวนการที่เป็นมาตรฐานร่วมกันได้ แต่ในขณะเดียวกัน แต่ละภาคส่วน ก็สามารถออกแบบการดำเนินงานเพื่อทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนขึ้นตามบริบทของแต่ละภาคส่วนได้ด้วย ซึ่งกระบวนการที่เป็นมาตรฐานร่วมกันนั้นมีเป้าหมายสำคัญคือ มุ่งเน้นให้ทุกหน่วยงานสามารถวิเคราะห์ได้ว่า มีการดำเนินงานใดของหน่วยงานที่สร้างผลกระทบทางลบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และหาวิธีการจัดการผลกระทบเหล่านั้นให้หมดไป ก่อนจะพัฒนาไปสร้างประโยชน์ทางบวกต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ข้อเสนอดังกล่าวยังรวมถึงการเสนอมาตรการจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจภาคเอกชนให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกด้วย เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานภาคเอกชนสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความยั่งยืนได้ง่ายขึ้น

แนวคิดและกระบวนการต่อไปนี้จะช่วยสนับสนุนบุคลากรของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในทุกระดับให้มีพื้นฐานแนวคิดและการวิเคราะห์ อันจะช่วยพัฒนาศักยภาพในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอีกด้วย เช่น การขับเคลื่อนหมุดหมายด้านการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 การขับเคลื่อน (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 และแผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว สีขาวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG และจะช่วยให้การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

บทที่ 2

แผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อน
การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรอบเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน
(Sustainable Development Goals
: SDGs)

บทที่ 2 แผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเป้าหมายย่อย SDGs จำนวน 2 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

เป้าหมายย่อย 8.9

ออกแบบและใช้นโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งช่วยสร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ภายในปี พ.ศ. 2573

ตัวชี้วัด 8.9.1

ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศภาคการท่องเที่ยว (คิดเป็นร้อยละของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศทั้งหมดและในอัตราการเติบโต)

เป้าหมายย่อย 12.b

พัฒนาและดำเนินการใช้เครื่องมือเพื่อติดตามผลกระทบของการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างงานและส่งเสริมวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 12.b.1

การนำเครื่องมือทางบัญชีมาตรฐานมาใช้ในการติดตามความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาจากเป้าหมายย่อยและตัวชี้วัด จะพบว่า ประเด็นหลักสำคัญคือการออกแบบและใช้นโยบายด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่จะส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ (โดยเฉพาะให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ) อันเกิดจากภาคการท่องเที่ยว และในขณะเดียวกันก็มีการติดตามผลกระทบต่อความยั่งยืนผ่านการใช้เครื่องมือทางบัญชีมาตรฐานมาใช้ในการติดตามความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ซึ่งก็คือบัญชี TSA-SEEA โดย TSA คือ Tourism Satellite Account และ SEEA คือ System of Environmental-Economic Accounting อันเป็นบัญชีมาตรฐานที่ระบุไว้ในเอกสาร Metadata ของตัวชี้วัด 12.b.1

ดังนั้น แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงควรมีการดำเนินการอย่างน้อย 2 ส่วน คือ

1) การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน: การดำเนินการในส่วนนี้ไม่สามารถกำหนดนโยบายและดำเนินการจากส่วนกลางได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องได้รับความร่วมมือจากกลไกระดับจังหวัด

ของกระทรวงในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวยั่งยืนนั้น ไม่ได้วัดจากการมีชุมชนที่ได้รับการรับรองการท่องเที่ยวยั่งยืนเท่านั้น แต่ทุกภาคส่วนในห่วงโซ่ของการท่องเที่ยวควรมีการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนเช่นกัน

2) พัฒนาเครื่องมือ TSA-SEEA ให้สมบูรณ์และนำไปใช้: การดำเนินการส่วนนี้เป็นการดำเนินการทางเทคนิค ต้องอาศัยข้อมูลที่มีมาตรฐานและการคำนวณที่ค่อนข้างซับซ้อน ดังนั้น เจ้าภาพหลักในการดำเนินการ จึงควรเป็นหน่วยงานส่วนกลางของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และอาศัยกลไกระดับจังหวัดในการอำนวยความสะดวกด้านการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

โดยการดำเนินการต้องเป็นการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง ร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในส่วนภูมิภาค

2.1 บทบาทของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับพื้นที่

ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับพื้นที่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสามารถดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามภาพที่ 2 วงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน (Sustainable Tourism Policy Cycle) อันเป็นการประยุกต์แนวคิด วงรอบนโยบายสาธารณะ (Public Policy Cycle) และเครื่องมือที่เรียกว่า SDG Compass อันเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน SDGs ของภาคเอกชนที่เสนอโดย World Business Council on Sustainable Development เข้ากับกรอบแนวคิดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain)

วงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน (Sustainable Tourism Policy Cycle) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดำเนินการเป็นวงรอบ ดังนี้

- (1) Kickstart การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- (2) กำหนดประเด็น SDGs ที่สำคัญของพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ Tourism Value Chain
- (3) วางภาพอนาคต กำหนดบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วน
- (4) การดำเนินการ
- (5) ติดตามและทบทวนแผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 2 วงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
(Sustainable Tourism Policy Cycle)

2.1.1 Kickstart การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

1) สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ก่อนเริ่มการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) บุคลากรผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ก่อน โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักการของ SDGs ที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืน และความเชื่อมโยงกันระหว่าง SDGs และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังต้องสร้างความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ว่าการดำเนินการของแต่ละภาคส่วนนั้น ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทางใดทางหนึ่ง และเป้าหมาย SDGs ไม่ใช่เรื่องไกลตัว แต่เป็นเรื่องใกล้ตัว การร่วมกันขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย SDGs ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลกมีผลโดยตรงต่อชีวิตของทุกคนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มีแนวคิดอันเป็นพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ

(1) Sustainable - การพัฒนาที่รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และต่อคนรุ่นหลัง กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ ต้องคำนึงว่าสิ่งที่ทำส่งผลกระทบทางลบหรือทางบวกต่อมิติต่าง ๆ และต่อคนกลุ่มต่าง ๆ อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะจัดการผลกระทบทางลบเหล่านั้นได้ และหาวิธีเพิ่มผลกระทบเชิงบวก

(2) Inclusive - การพัฒนาที่ครอบคลุม ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง กล่าวคือการดำเนินการใด ๆ ต้องคำนึงว่าสิ่งเหล่านั้นจะส่งผลต่อคนที่ด้อยโอกาสที่สุดและเปราะบางที่สุดอย่างไร ทำอย่างไร จึงจะดำเนินการให้คนเหล่านั้นได้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม

(3) Resilient - การพัฒนาที่ทำให้ผู้คน สังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถตั้งรับปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดฝันได้ ทั้งสามารถตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงโดยฉับพลันทันได้ ไปจนถึงการที่สามารถฟื้นตัวจากผลกระทบกลับมาจุดเดิม ได้อย่างรวดเร็ว หรือพัฒนาไปสู่จุดใหม่ที่ปรับตัวได้ดีกว่าเดิม

2) การสื่อสารให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หากภาคส่วนต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวดำเนินการอย่างมีความรับผิดชอบ ก็จะสามารถลดผลกระทบเชิงลบต่อมิติความยั่งยืนได้อย่างมาก รวมไปถึงลดความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องหรือเสียชื่อเสียง หากมีการดำเนินการอย่างครอบคลุม สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและคนด้อยโอกาส ย่อมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับหน่วยงาน และหากมีการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง ก็จะทำให้ภาคส่วนด้านการท่องเที่ยวปรับตัวและอยู่รอดได้ในโลกที่ผันผวนนี้

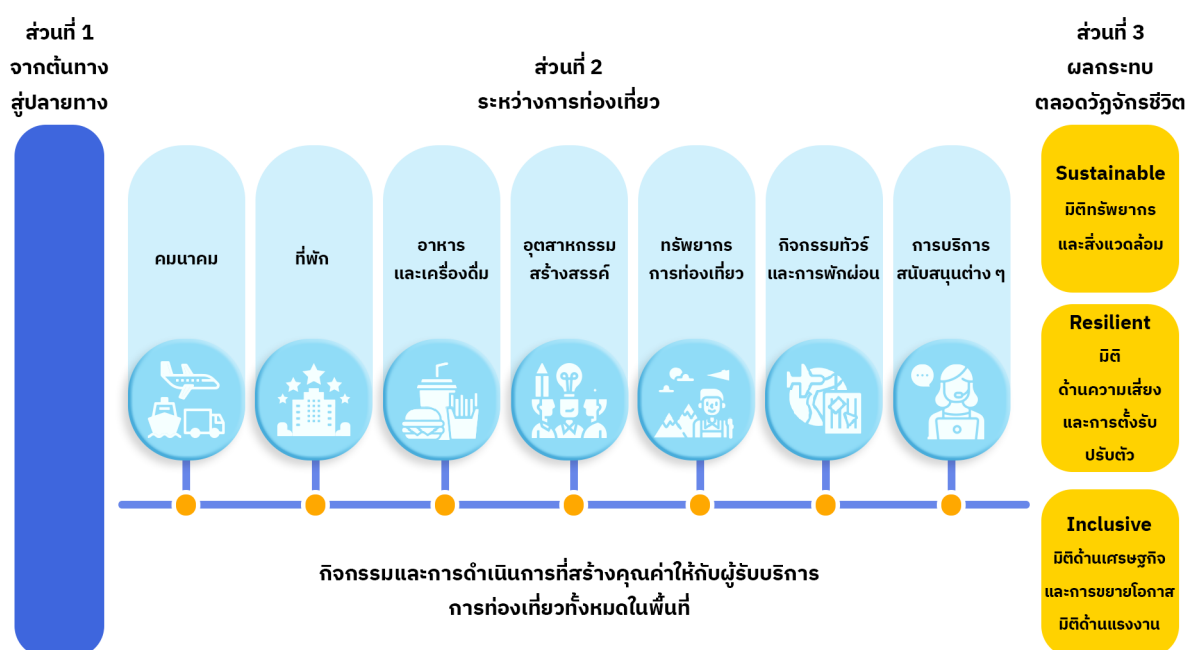
หากการพัฒนาที่มีความรับผิดชอบ ย่อมส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยลง นำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมหลากหลายประการ ทั้งวิกฤตด้านน้ำ พลังงาน มลพิษและขยะ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ หากมีการพัฒนาที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ย่อมมีผลช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคในหลากหลายมิติ หากมีการพัฒนาที่ตั้งรับปรับตัวได้ ย่อมทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้

แม้ว่าหลายหน่วยงานอาจจะได้มีการดำเนินการในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนมาก่อนแล้ว แต่การนำกรอบ SDGs มาวิเคราะห์และพัฒนางานที่ดำเนินการอยู่ รวมถึงนำภาษา SDGs มาใช้ในการสื่อสารผลงานของหน่วยงาน จะช่วยให้หน่วยงานมีความน่าสนใจ และมีความเป็นสากลมากขึ้น การสื่อสารอาจดำเนินการได้ในหลายรูปแบบ ทั้งการฝึกอบรม การเสวนา หรือกระทั่งการจัดทำสื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ โดยสิ่งสำคัญในเชิงกระบวนการ คือ ต้องทำให้ผู้รับสารต้องได้รับข้อมูลแบบมีส่วนร่วม เช่น มีส่วนร่วมในการได้คิดวิเคราะห์ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมเหล่านี้จะช่วยให้ความเข้าใจของผู้รับสารมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.1.2 กำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่โดยการวิเคราะห์ Tourism Value Chain และผลกระทบ

การขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนของภาคเศรษฐกิจใด ๆ นั้น ขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญ คือ การดำเนินการเพื่อลดผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น (Act to Reduce Harm) ซึ่งการลดผลกระทบทางลบ เป็นการแสดงความมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สำคัญที่สุด ยิ่งไปกว่าการทำกิจกรรม Corporate Social Responsibility (CSR) หรือการทำประโยชน์เพื่อสังคมใดๆ นอกจากนี้ การลดผลกระทบทางลบยังเป็นสิ่งที่ดำเนินการได้ไม่ยาก และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานโดยตรงจากการลดความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้อง ความเสี่ยงจากต้นทุนหรือของเสียที่เกิดขึ้นเกินพอดี ความเสี่ยงจากการไม่ได้รับความร่วมมือหรือประท้วงจากพนักงาน ความเสี่ยงจากการขัดแย้งกับชุมชนรอบข้าง เป็นต้น

การลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวควรเริ่มจากการวิเคราะห์ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง โดยโดยใช้เครื่องมือห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) เป็นเครื่องมือหลักในการวิเคราะห์ผลกระทบเหล่านี้ ซึ่งห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวเป็นกรอบการวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นโดย DEVCO และ UNWTO (2013) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ 1) เกิดกรอบนโยบายภาครัฐที่ครอบคลุมและประสานกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินการและให้คำมั่นต่อความยั่งยืนในธุรกิจด้วยแรงสนับสนุนเพิ่มเติมจากรอบด้าน 3) ภาคประชาสังคมสามารถแนะนำและนำการปฏิบัติที่ยั่งยืนไปปรับใช้ได้อย่างครอบคลุม รายละเอียดตามภาพที่ 3 กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว

ภาพที่ 3 กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว

กรอบการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

- ส่วนที่หนึ่ง จากต้นทางไปสู่ปลายทางท่องเที่ยว
- ส่วนที่สอง ระหว่างการท่องเที่ยว
- ส่วนที่สาม ผลกระทบ

ในการกำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยว จะให้ความสำคัญกับ ส่วนที่สอง ระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงกิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ ที่สร้างคุณค่าให้กับผู้รับบริการ การท่องเที่ยวทั้งหมดในพื้นที่ กิจกรรมและการดำเนินการต่าง ๆ สามารถแบ่งออก ได้เป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

ระบบคมนาคม เช่น บริษัทเช่ารถ เรือ รถจักรยานยนต์ รถไฟ แท็กซี่ เรือข้ามฟาก พาหนะนอกระบบ รถม้า เป็นต้น

ที่พัก เช่น โรงแรม อพาร์ทเมนต์ เกสต์เฮาส์ โฮสเทล การเข้าพักร่วมกับครอบครัว เป็นต้น

อาหารและเครื่องดื่ม เช่น บาร์และร้านอาหาร ไนต์คลับ อาหารจานด่วน แผงลอย ชุมอาหารและกาแฟ ร้านขายของฝาก เป็นต้น

อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น ร้านขายของที่ระลึก ดนตรี ละคร ศิลปิน นักแสดง สตูดิโอ ถ่ายรูป เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ทรัพยากร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาคารสถานที่และสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นต้น

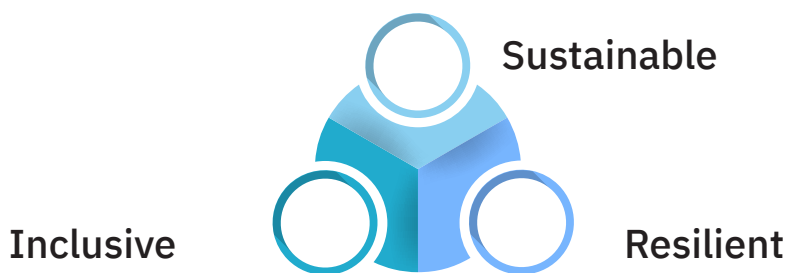

กิจกรรมพักผ่อนและทัวร์ เช่น การแสดง แฟกเกจนันทนาการ บริษัทนำเที่ยว บริการของสถานที่ท่องเที่ยว ทริประยะสั้น สุขภาพและสปา เป็นต้น

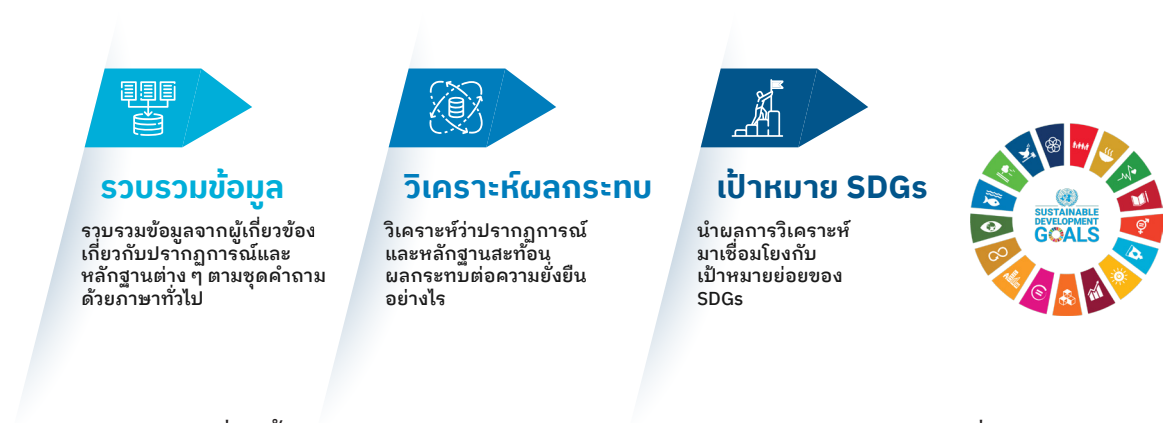
การบริการสนับสนุนต่าง ๆ เช่น ศูนย์บริการข้อมูล ร้านขายของชำและค้าปลีก บริการซักรีด บริการความปลอดภัย บริการทางการเงิน อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ บริการซ่อมบำรุง เป็นต้น

ส่วนที่สาม ผลกระทบ จากเดิมที่กรอบการวิเคราะห์นี้มุ่งเน้นไปที่ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางตรง การปล่อยก๊าซเรือนกระจก มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ ได้ปรับให้กรอบการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น โดยเพิ่มการศึกษาผลกระทบตลอดวัฏจักรชีวิตของการท่องเที่ยวในมิติ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมซึ่งสะท้อนแนวคิด Sustainable มิติด้านเศรษฐกิจและการกระจายโอกาส มิติด้านแรงงานและความเหลื่อมล้ำซึ่งสะท้อนแนวคิด Inclusive และ มิติด้านความเสี่ยงและการตั้งรับ ปรับตัวซึ่งสะท้อนแนวคิด Resilient อีกทั้งศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เกิด ความยั่งยืนในธุรกิจนั้น ๆ ด้วย

ในการวิเคราะห์การดำเนินงานเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญในพื้นที่ท่องเที่ยวพื้นที่หนึ่งอาจ ไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้ครบทุกเป้าหมาย SDGs แต่ควรต้องดำเนินการเกี่ยวกับเป้าหมาย SDGs ที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการพิจารณาและวิเคราะห์หว่า ในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น มีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนของห่วงโซ่คุณค่า ทั้งหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน ชุมชน หรือตลอดจนบุคคลที่ประกอบอาชีพในพื้นที่นั้นตามส่วนต่าง ๆ ของห่วงโซ่ อย่างไรบ้าง จากนั้นระบุให้ได้ว่าในกิจกรรมและการดำเนินการเพื่อสร้างคุณค่าในการท่องเที่ยว (ซึ่งก็คือการผลิตสินค้าบริการให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งที่จ่ายเงินและไม่จ่ายเงิน) ได้สร้างผลกระทบ ทางบวกหรือลบอย่างไรต่อประเด็น SDGs บ้าง ซึ่งในส่วนนี้ผู้ขับเคลื่อนต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับ เป้าหมายและเป้าหมายย่อยของ SDGs เพื่อคาดการณ์ว่าผลกระทบทั้งทางบวกและลบที่เกิดขึ้น จริงนั้น เกี่ยวข้องกับ SDGs ข้อใด นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป้าหมายและเป้าหมายย่อยของ SDGs ในการตรวจสอบว่าผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่สร้างผลกระทบต่อเป้าหมายและเป้าหมายย่อยเหล่านั้น หรือไม่ได้อีกด้วย

ผู้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนสามารถใช้ชุดคำถามตามที่ปรากฏในตารางที่ 2 ตัวอย่าง คำถามสำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบห่วงโซ่คุณค่าต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการศึกษา ผลกระทบของห่วงโซ่คุณค่าต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยต้องตระหนักว่าบุคคลทั่วไปอาจ ยังไม่คุ้นเคยกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ผู้ขับเคลื่อนจึงควรเป็นผู้รวบรวมปรากฏการณ์ และหลักฐานที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ แล้ววิเคราะห์ว่าปรากฏการณ์และหลักฐานดังกล่าวนั้นสะท้อน ผลกระทบทางบวกและลบของการท่องเที่ยวอย่างไร จากนั้นจึงนำมาเชื่อมโยงกับ SDGs ในภายหลัง จะส่งผลให้กระบวนการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเป็นไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการทำข้อมูลและวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว
ต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำถามสำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบห่วงโซ่คุณค่าต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

ตัวอย่างคำถามสำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบของห่วงโซ่คุณค่าต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
(1) ข้อมูลเบื้องต้น (แนวทางการดำเนินงานโดยทั่วไปขององค์กร)
(2) ประเด็นสิ่งแวดล้อม: วัตถุดิบและทรัพยากร(หลัก) ที่ต้องใช้ได้มาจากที่ใด/ใคร
(3) ประเด็นสิ่งแวดล้อม: ทรัพยากร(หลัก) ที่ใช้แล้วมีการจัดการอย่างไร
(4) ประเด็นสิ่งแวดล้อม: ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
(5) ประเด็นการกระจายรายได้และโอกาส: ทรัพยากรบุคคล (Skilled) ในองค์กรมาจากที่ใด (การถ่ายทอดวิทยาการ)
(6) ประเด็นการกระจายรายได้และโอกาส: ทรัพยากรบุคคล (Unskilled) ในองค์กรมาจากที่ใด /สวัสดิการเป็นอย่างไร (Inclusion)
(7) ประเด็นการตั้งรับปรับตัว: ความเสี่ยงที่พบเจอในช่วงวิกฤติ (ระยะสั้น/ยาว เช่น วิกฤต โควิด/ราคาสินค้าที่ปรับตัวขึ้น)
(8) ประเด็นการตั้งรับปรับตัว: ความสามารถในการรับมือกับปัญหา
(9) กิจกรรม(ยั่งยืน)ที่ดำเนินการไปแล้ว
(10) กิจกรรม(ยั่งยืน)ที่ต้องการขับเคลื่อนในอนาคต
(11) อุปสรรคและต้นทุนในการสนับสนุนให้การดำเนินการที่กล่าวเบื้องต้นมีความยั่งยืนมากขึ้น
(12) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมกิจกรรมด้านความยั่งยืน
(13) มาตรฐานที่ได้รับที่เกี่ยวกับ SDG/Green
(14) SDG ที่คิดว่าเกี่ยวข้อง
(15) ประเด็นอื่นๆ

หลังจากเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและครอบคลุมผู้ขับเคลื่อน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษากลับมาเสนอให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ได้รับทราบ และรับฟังข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากทุกภาคส่วน ว่าการศึกษาและวิเคราะห์ข้างต้นครบถ้วน หรือไม่ ถูกต้อง ตรงกับสถานการณ์จริงหรือไม่อย่างไร มีประเด็นหรือข้อสังเกตเพิ่มเติมหรือไม่อย่างไร

ข้อสรุปของการวิเคราะห์ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก คือ ในแต่ละส่วนของห่วงโซ่คุณค่า การท่องเที่ยวในพื้นที่ “ระหว่างการท่องเที่ยว” (1) มีการดำเนินการใดที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แล้วบ้าง และ (2) มีการดำเนินการใดที่สามารถลดผลกระทบทางลบและปรับปรุง และพัฒนาให้สนับสนุนเป้าหมาย SDGs ได้ในอนาคต

2.1.3 ภาพอนาคต กำหนดบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วน

หลังจากได้ข้อสรุปเกี่ยวกับผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ขั้นตอนต่อไป คือ การร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขผลกระทบทางลบที่มีอยู่และใช้ประโยชน์ จากผลกระทบทางบวกที่เกิดขึ้นแล้ว โดยทุกภาคส่วนในพื้นที่เมืองควรเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้แทนของแต่ละภาคส่วน ชุมชน หรือกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนดภาพ อนาคตอันจะเป็นทิศทางและวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของพื้นที่ร่วมกัน โดยสามารถดำเนินการ ได้ในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของพื้นที่นั้น

ในการวางแผนอนาคตร่วมกันนั้น ควรเป็นการหารือที่ต่อเนื่องจากการนำข้อมูลการศึกษา ห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยวและผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อให้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นภาพเดียวกันเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จากนั้นจึงแบ่ง กลุ่มแบบแต่ละภาคส่วน เพื่อระดมความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผลกระทบทางลบหายไป ผลกระทบทางบวกที่มีอยู่แล้วเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลที่ได้ จากการระดมสมองในขั้นตอนนี้ อาจยังไม่จำเพาะเจาะจงเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่ชัดเจน ข้อสรุปของการระดมสมอง อาจเป็นคำขวัญเกี่ยวกับเมืองยั่งยืนที่ผู้เข้าร่วมต้องการเห็นร่วมกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม โดยข้อสรุปจากการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นควรมีความเชื่อมโยง กับผลกระทบที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้

เพื่อให้การบรรลุภาพอนาคตร่วมกันเป็นผลจากการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในห่วงโซ่ คุณค่าด้านการท่องเที่ยว ควรมีการกำหนดบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วนเพื่อให้ สามารถบรรลุภาพอนาคตนั้น การหารือในขั้นนี้ควรเป็นการแบ่งกลุ่มตามภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่า การท่องเที่ยว เนื่องจากแต่ละภาคส่วนจะมีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับสิ่งที่ดำเนินการอยู่ ศักยภาพ จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดของตน

ทั้งนี้ การหารือเพื่อวางภาพอนาคตร่วมกัน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) การระดมสมองเพื่อกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Direction)

ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ คือ แนวทางกว้าง ๆ ได้อย่างน้อย 2 ข้อ คือ การหาวิธีเพิ่มราคาที่กำหนดว่าสิ่งที่ต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น ผลผลิตทางการเกษตร หรือการหาวิธีเพิ่มเพื่อบรรลุปณาคดที่วางไว้ หรือเพื่อแก้ปัญหา การจ้างงานนอกภาคเกษตรในชนบท โดยทั้งสองทิศทางนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนได้ บางประการนั้น มีประเด็นใดบ้าง แนวทางนั้น เป็นต้น ทั้งนี้ แต่ละภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่าควรเป็นแนวทางที่มีผลกระทบสูง เมื่อดำเนินการ ด้านการท่องเที่ยวต้องร่วมกันกำหนดว่าแล้วจะมีผลกระทบในหลาย ๆ ประเด็นพร้อมกัน ประเด็นใดจะนำไปสู่การบรรลุปณาคดหรือมีผลกระทบอย่างมากในบางประเด็น ที่วางไว้ร่วมกัน ตัวอย่างของทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตร ที่วางไว้ร่วมกัน ตัวอย่างของทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ตกต่ำ ส่งผลให้ประชาชนในชนบทมีฐานะยากจนลง ด้านการท่องเที่ยว เช่น อาจมีทิศทางเชิงยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหานี้

(1) กลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม ที่พัก : การพัฒนาเป็นเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น พัฒนามาตรฐานอาหารและที่พักเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ให้เกษตรกร ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

(2) กลุ่มคมนาคมและกิจกรรมทั่วรั้ว : การพัฒนาเส้นทางการเชื่อมโยงการคมนาคม และพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างจุดเด่นแต่ละชุมชน

(3) กลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสถานที่ท่องเที่ยว : คือการสร้างฐานข้อมูลเชื่อมโยงความรู้เชิงอัตลักษณ์เชิงถือได้และเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ในแต่ละภาคส่วน

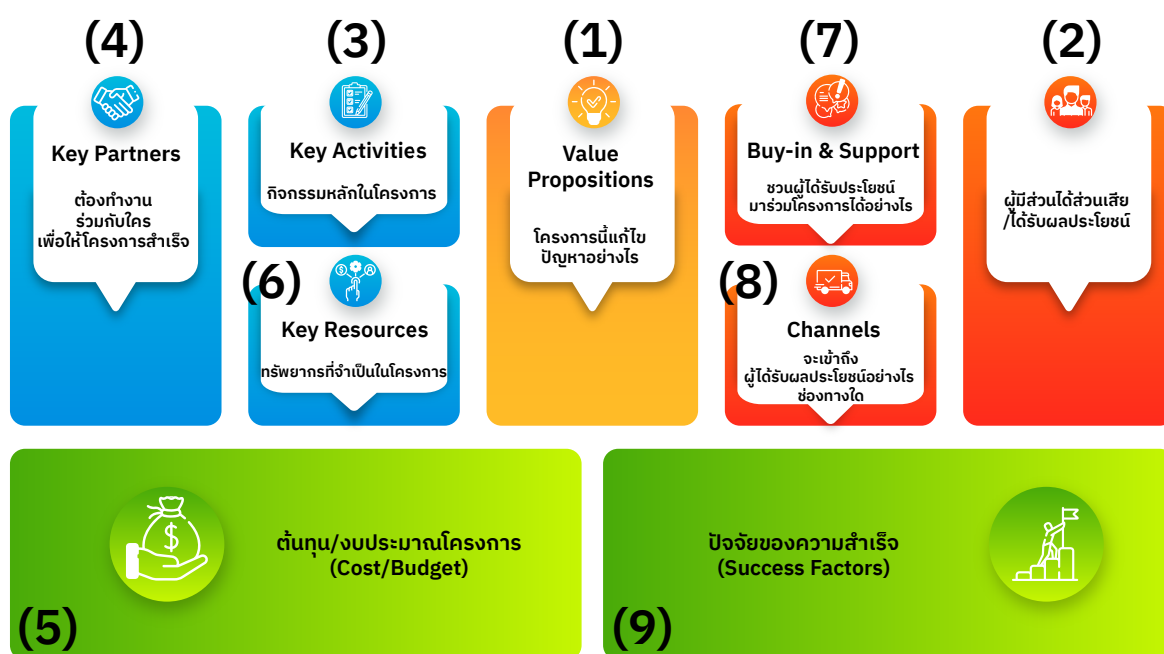
2) การระดมสมองเพื่อกำหนดโครงการสำคัญที่จะดำเนินการในช่วง 1 ปีข้างหน้า (Flagship Project(s))

หลังจากการระดมสมองเพื่อกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ แต่ละภาคส่วนควรร่วมกันกำหนดโครงการสำคัญ (Flagship Projects) ที่จะช่วยผลักดันทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยนำกรอบแนวคิด Business Model Canvas มาใช้สำหรับการออกแบบรายละเอียดเบื้องต้นของโครงการ โดยแต่ละโครงการควรมีรายละเอียดอย่างน้อย 5 ประการ ประกอบด้วย

- (1) โครงการนี้แก้ไขปัญหอะไร
- (2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/ผู้ได้รับประโยชน์คือใคร
- (3) กิจกรรมหลักในโครงการมีอะไรบ้าง
- (4) ต้องทำงานร่วมกับใครเพื่อให้โครงการสำเร็จ
- (5) ต้นทุน/งบประมาณโครงการ

นอกจากนี้ ยังสามารถกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมที่จะช่วยให้มีแนวทางในการขับเคลื่อนโครงการสำคัญได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

- (6) ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ
- (7) จะสามารถเชิญชวนให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์เข้าร่วมขับเคลื่อนโครงการได้อย่างไร
- (8) จะสามารถเข้าถึงผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการทางช่องทางใด
- (9) อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ

ภาพที่ 5 Business Model Canvas สำหรับรายละเอียดโครงการสำคัญ

2.1.4 การดำเนินการ

จากการวางแผนอนาคต กำหนดบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วน จะทราบถึงข้อมูลผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงบทบาทและโครงการสำคัญของแต่ละภาคส่วน เพื่อนำมาขับเคลื่อน โดยสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1) จัดทำและดำเนินโครงการเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ โดยภาครัฐมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนภาคเอกชนให้สามารถดำเนินการด้านการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนได้ ผ่านมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการจูงใจ

2) กำหนดเจ้าภาพในการดำเนินการ เพื่อประสานงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดการประชุมเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

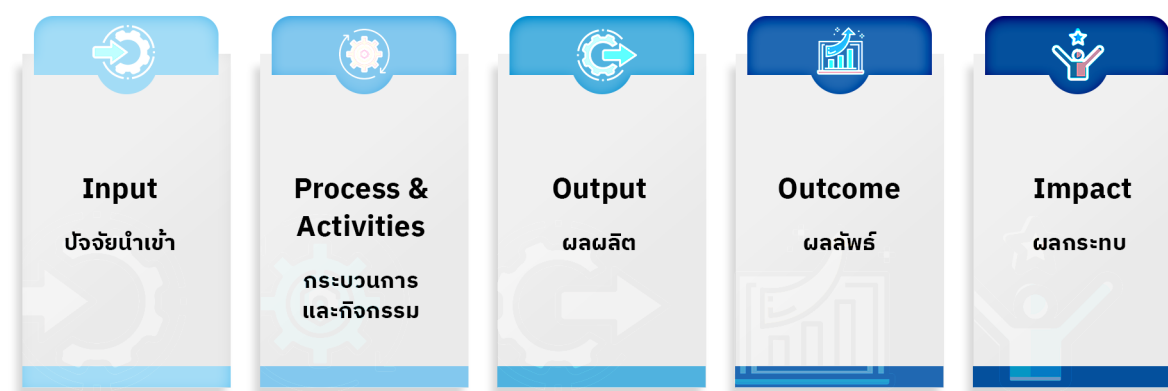
2.1.5 การติดตามและการทบทวน

การติดตาม (Monitoring) และการทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนสำคัญของการดำเนินนโยบายใด ๆ เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) วิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของผลกระทบ (Impact Value Chain) ในการขับเคลื่อนเพื่อให้ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (Input) มาผ่านกระบวนการและกิจกรรม (Process and Activities) เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิต (Output) ซึ่งเป็นผลที่เป็นรูปธรรม

อันเกิดขึ้นทันทีจากกระบวนการและกิจกรรมนั้น ผลลัพธ์ (Outcome) คือสิ่งที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์อันเป็นผลที่เกิดตามมาจากผลผลิต และผลกระทบ (Impact) คือผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากผลลัพธ์อีกต่อหนึ่ง

ห่วงโซ่คุณค่าของผลกระทบ (Impact Value Chain)

ภาพที่ 6 ห่วงโซ่คุณค่าของผลกระทบ

2) กำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดำเนินการ โดยในการติดตามนั้น สิ่งสำคัญที่สุด คือ ผลลัพธ์ (Outcome) เนื่องจากผลลัพธ์คือสิ่งที่ผู้ดำเนินโครงการคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ในการติดตามจึงต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดำเนินการนั้น เช่น ในการจัดการอบรมเสริมสร้างศักยภาพ (Capacity Building) มีผลผลิต (Output) ที่สำคัญ คือ จำนวนผู้ที่เข้าร่วมการอบรม แต่การจัดอบรมนั้นมุ่งหมายให้คนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น จำนวนผู้ที่เข้าร่วมการอบรม อาจยังไม่สะท้อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงในด้านศักยภาพหรือไม่ จึงจำเป็นต้องมีการทดสอบวัดผลด้วยว่า ผู้เข้าร่วมนั้นผ่านการทดสอบวัดผลหรือไม่ ดังนั้น ผลของการทดสอบวัดผล และจำนวนผู้ผ่านการอบรม จึงถือเป็นตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcome Indicators) เป็นต้น ทั้งนี้ ในบางกรณีที่ผลผลิตกับผลลัพธ์มีความสัมพันธ์กันโดยตรง เช่น หากคน 10 คนฉีดวัคซีนป้องกันโรคชนิดหนึ่ง จำนวนคน 10 คนที่ได้รับวัคซีน คือ ผลผลิต (Output) เมื่อฉีดแล้วคนกลุ่มนั้นจะไม่ป่วยเป็นโรคนั้นอีกแน่นอน ตัวชี้วัดผลผลิตดังกล่าวจึงสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ผลลัพธ์ได้ทันที

ทั้งนี้ ตัวชี้วัดสามารถกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ โดยตัวชี้วัดเชิงปริมาณสามารถจัดเก็บได้ง่าย และสะดวกต่อการวัดผล ส่วนตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ในบางประเด็น การระบุว่าสถานการณ์นั้นดีขึ้นหรือแย่ลงอาจไม่สามารถแปลงเป็นจำนวนเงินหรือค่าบางอย่างได้ แต่ต้องสามารถกำหนดคุณลักษณะได้ว่า สถานการณ์ที่มีคุณลักษณะอย่างไร สถานการณ์ที่ดีขึ้นแต่ระดับ มีคุณลักษณะอย่างไร แล้วจึงแปลงสถานการณ์ที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ เป็นค่าคะแนน เช่น ลักษณะเชิงคุณภาพของสถานการณ์จากแย่ที่สุดไปถึงสถานการณ์ที่ดีที่สุดอาจแบ่งออกได้เป็น 7 ลักษณะ ก็สามารถให้คะแนนกับลักษณะที่ 1 (แย่ที่สุด) เท่ากับ 1 คะแนน และให้คะแนนกับลักษณะที่ 7 (ดีที่สุด) เท่ากับ 7 คะแนนได้ เป็นต้น

สำหรับตัวชี้วัดที่ใช้ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนนั้น หากมีตัวชี้วัดที่มีการเก็บและสอดคล้องกับระดับสากล ก็ควรใช้ตัวชี้วัดเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการส่วนใหญ่ในระดับพื้นที่ อาจจะไม่มิตัวชี้วัดระดับสากล ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดระดับพื้นที่ จึงควรเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นและสามารถดำเนินการจัดเก็บได้จริง

3) ติดตามผลกระทบทางบวกและทางลบ ที่เกิดจากการดำเนินการ การติดตามในที่นี้ควรมุ่งเน้นไปที่การติดตามผลทางบวกและผลทางลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวตามทิวเขาระยะไว้ในขั้นตอนที่ 2 (การกำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่โดยการวิเคราะห์ Tourism Value Chain และผลกระทบ) ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร และติดตามว่า โครงการสำคัญและการดำเนินการของภาคส่วนต่าง ๆ ส่งผลให้ผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมนั้นเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

การติดตามจะสามารถดำเนินการให้เห็นความก้าวหน้าและผลกระทบได้ดีที่สุดหากมีข้อมูลต่อไปนี้

ข้อมูลฐาน (Baseline Data) หมายถึง ข้อมูลตัวชี้วัดก่อนที่จะมีการดำเนินการใด ๆ เพื่อใช้เปรียบเทียบว่าการดำเนินการในปัจจุบันนั้นดีขึ้นหรือแย่ลงกว่าข้อมูลฐาน

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับผลประโยชน์/พื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์

ข้อมูลในเชิงความกว้างขวางของผู้ได้รับ/พื้นที่ที่ได้รับผลลัพธ์หรือผลกระทบ (Scale)

ข้อมูลในเชิงความลึกหรือความรุนแรงที่ผู้ที่ได้รับ/พื้นที่ที่ได้รับผลลัพธ์หรือผลกระทบประสบจริง (Depth)

ข้อมูลระยะเวลาที่ผลลัพธ์ของการดำเนินการดำรงอยู่หรือยังเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย (Duration)

ข้อมูลที่สะท้อนว่าโครงการสำคัญหรือการดำเนินการมีส่วนในการทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นหรือแย่ลงของสถานการณ์อย่างไร (Contribution)

4) ทบทวน (Review) โดยการนำผลของการติดตาม (Monitor) มาพิจารณาว่า ผลการดำเนินงานจากการติดตามนั้นเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ดี ก้าวหน้าหรือไม่ก้าวหน้าเพียงใด อะไรคือจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการดำเนินการ ควรมีการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ต่อไปหรือไม่ หากดำเนินการต่อไปจะมีการปรับปรุงอย่างไร ใครจะมีบทบาทอย่างไรในการปรับปรุง หรือจะมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบทบาทหรือไม่อย่างไร

กระบวนการทบทวนไม่ควรเกิดขึ้นเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดในพื้นที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมา และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของการดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในอนาคตด้วย นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนได้แสดงความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน ไม่เฉพาะแค่หน่วยงานภาคเอกชน แต่หน่วยงานภาครัฐทั้งที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อม

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการติดตามและทบทวน การดำเนินการต่อจากนี้ จะย้อนกลับไปตามวงจรของการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน ในขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประเด็นสำคัญของพื้นที่ โดยในแต่ละวงจรไม่จำกัดว่าจะใช้ระยะเวลาเท่าใด แต่ควรมีการทบทวนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

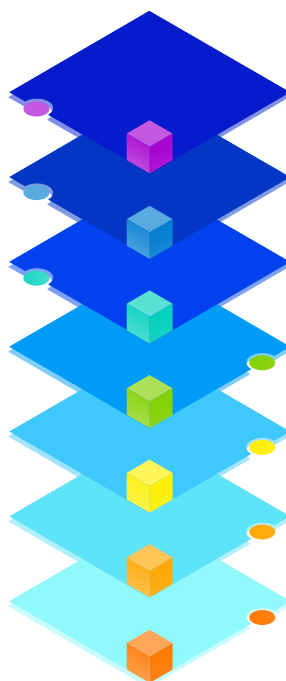
2.2 บทบาทของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (ส่วนกลาง)

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม สนับสนุน ส่งเสริม จัดกระบวนการเพื่อให้เกิดการทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับพื้นที่ และการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด รวมถึงการพัฒนาและนำตัวชี้วัดผลกระทบด้านการท่องเที่ยวแบบ TSA-SEEA ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ โดยควรมีนโยบายดังต่อไปนี้

1) การนำกรอบแนวคิดเรื่องท่องเที่ยว ยั่งยืนมาใช้ในการออกแบบและดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยว

2) จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเริ่มวงรอบการดำเนินนโยบาย เพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับชาติ

3) การสนับสนุนการขับเคลื่อน การท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด

4) เป็นเจ้าภาพในการดำเนิน มาตรการทางเศรษฐศาสตร์

5) จัดกิจกรรม Sustainable Tourism Fair

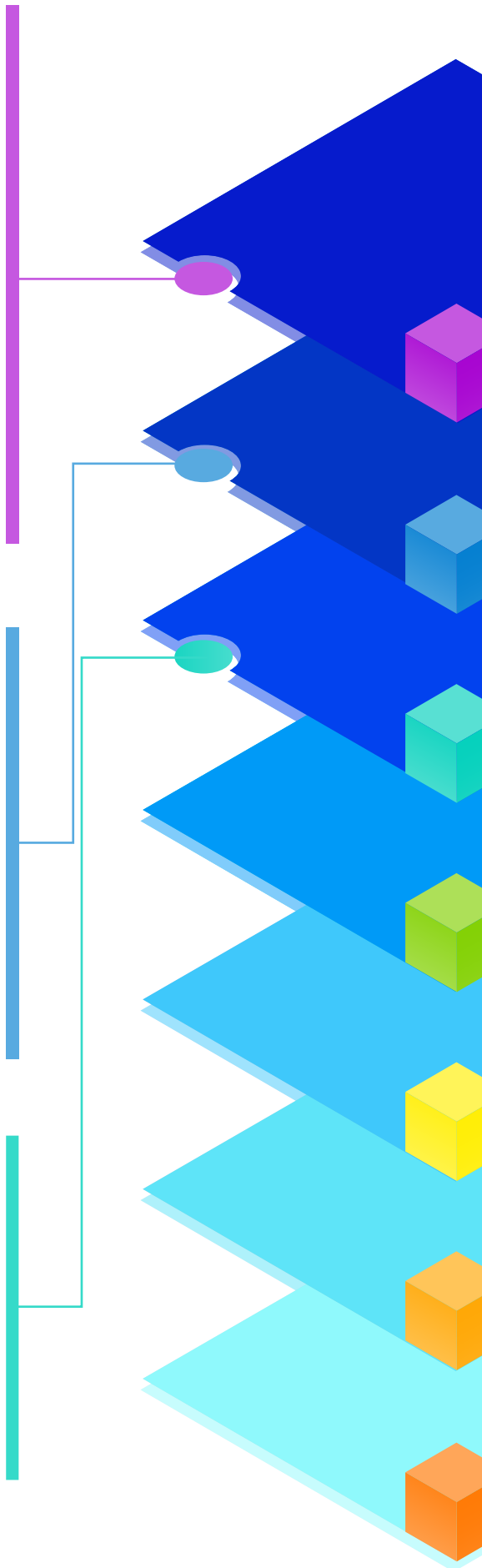
6) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อน ระดับจังหวัด

7) การดำเนินการต่อยอด และปรับใช้

1) การนำกรอบแนวคิดเรื่องท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้ในการออกแบบและดำเนินนโยบายด้านการท่องเที่ยว: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการนำกรอบแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้เป็นฐานของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ทุกระดับและทุกนโยบาย การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะไม่ใช่อีกมาตรฐานหนึ่งที่ต้องปฏิบัติ หรืออีกโครงการหนึ่งที่ต้องดำเนินการ แต่จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบายและมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อน ระหว่างและหลังดำเนินการในแต่ละรอบปีงบประมาณ โดยอาศัยเครื่องมือ Tourism Value Chain เป็นเครื่องมือหลักในการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อความยั่งยืนตามกรอบ SDGs แล้วจึงเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดอื่น ๆ ในระดับต่าง ๆ

2) จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเริ่มวงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับชาติ โดยกำหนดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและการนำเครื่องมือที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกำหนดแนวทางการวางแผนปฏิบัติการเบื้องต้นและบูรณาการกันระหว่างจังหวัดที่มีเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน รวมถึงกำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดร่วมเพื่อการประเมินผล นอกจากนี้ อาจมีการกำหนดทิศทางว่าจะมีจุดเน้นไปที่สถานที่ท่องเที่ยวประเภทใด และเปลี่ยนประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวในการดำเนินงานปีถัดไป

3) การสนับสนุนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนระดับจังหวัด ทั้งในด้านการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดทิศทางร่วมกัน จัดระบบการดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ การสนับสนุนงบประมาณ ระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับจังหวัดใช้ประโยชน์จากกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

4) เป็นเจ้าภาพในการดำเนินมาตรการทางเศรษฐศาสตร์

พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ในระดับจังหวัด โดยให้ข้อมูล ความรู้ และทักษะที่จำเป็น และช่วยประสานงานให้มาตรการดังกล่าวมีความสอดคล้องกันในทุกจังหวัด นอกจากนี้ ต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความจำเป็นของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคการศึกษา สื่อมวลชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

5) จัดกิจกรรม Sustainable Tourism Fair โดยจัดให้เป็นงานที่

ทุกจังหวัดร่วมส่งเสริมศึกษาของภาคส่วนที่ขับเคลื่อนงานด้านความยั่งยืน รูปแบบต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนนวัตกรรม และแนวปฏิบัติใหม่ ๆ เพื่อความยั่งยืน และส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่ดำเนินงานอย่างยั่งยืนเป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยสามารถผนวกเข้าไว้กับการจัดกิจกรรมนิทรรศการด้านความยั่งยืน ที่มีอยู่เดิม หรือจะจัดเป็นกิจกรรมใหม่ขึ้นมา ก็ได้

6) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนการดำเนินงาน

ขับเคลื่อนระดับจังหวัด โดย ให้จังหวัดได้สรุปผลตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งนำเสนอผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนของแต่ละพื้นที่ และจัดกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันเพื่อนำบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของพื้นที่ต่าง ๆ ไปใช้ในอนาคตเพื่อทำให้งานที่ดำเนินไปแล้วมีความยั่งยืน และงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการสามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังสามารถเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดงาน หรือ โครงการ ให้กับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดทิศทางการดำเนินงานในปีต่อไปด้วย

7) การดำเนินการต่อยอดและปรับใช้ โดยการประยุกต์ใช้กรอบ

การดำเนินงานของการจัดทำบัญชีประชาชาติที่คิดรวมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (System of Integrated Environment and Economic Accounting: SEEA) และบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว (Tourism Satellite Accounts: TSA) เข้าด้วยกัน (TSA-SEEA) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญของ SDG 12.b.1 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา จำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณและวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อผลักดันการจัดทำ TSA-SEEA นี้ให้เกิดขึ้นทั่วประเทศให้ได้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามมาตรฐานสากล

2.3 ตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการ

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องมีตัวชี้วัดเพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดบางตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวชี้วัดด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จำเพาะเจาะจงกับภาคการท่องเที่ยวนั้นยังไม่มีการจัดเก็บหรือประมวลข้อมูลอย่างเป็นระบบมากนัก ดังนั้นการจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดจึงเป็นความท้าทายที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดต้องทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งระดับชาติ ภูมิภาคและท้องถิ่นในการจัดทำข้อมูลเหล่านี้

การจัดทำตัวชี้วัดดังกล่าวควรเริ่มดำเนินการกับห่วงโซ่มูลค่าด้านการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวนำร่องบางพื้นที่ในจังหวัดก่อน และใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลตั้งต้นในการดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่นั้นตามแผนปฏิบัติการนี้ และควรจัดให้มีการทบทวนและถอดบทเรียนของการดำเนินการจัดทำตัวชี้วัดในพื้นที่นำร่องในจังหวัดก่อนขยายไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

กระบวนการจัดทำตัวชี้วัดการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัดนั้นต้องอาศัยความร่วมมือระดับกระทรวง เพื่อช่วยให้การดำเนินงานระดับจังหวัดสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพในขณะเดียวกัน ตัวชี้วัดแต่ละตัวควรมีมาตรฐานการจัดเก็บในรูปแบบเดียวกันในทุกจังหวัดและเมื่อจัดเก็บแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ จึงควรดำเนินการดังนี้

1) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดำเนินโครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA – SEEA) แล้วนำแนวทางการจัดทำข้อมูลบัญชีประชาชาติที่คิดรวมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (SEEA) มาประยุกต์ใช้กับการจัดทำตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด

2) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จัดการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับกระทรวงหรือระดับหน่วยงานเพื่อหารือเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดทำข้อมูลระดับจังหวัดด้านการท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดความร่วมมือในระดับจังหวัดเพื่อการจัดทำข้อมูลโดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

• กระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) • กระทรวงแรงงาน • กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น) • กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม • ที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ	• ที่ประชุมคณะกรรมการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล • สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย • การประปาส่วนภูมิภาค • การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค • องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

3) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จัดการประชุมร่วมกับองค์กรภาคร่วมเพื่อจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดด้านการท่องเที่ยวยั่งยืน เพื่อและขับเคลื่อนการจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดต่อไป

ตารางที่ 3 ด้านล่างนี้แสดงตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นองค์กรภาคีร่วมจัดทำข้อมูล ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้อาจมีฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค ในการจัดทำข้อมูล และผู้ที่สามารถสนับสนุนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการจัดทำข้อมูล

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดหลักระดับชาติ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศภาคการท่องเที่ยว (คิดเป็นร้อยละของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศทั้งหมด และในอัตราการเติบโต) (SDG 8.9.1)	แหล่งข้อมูล: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
2. การนำเครื่องมือทางบัญชีมาตรฐานมาใช้ ในการติดตามความยั่งยืนของการท่องเที่ยว ในมิติเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม (SDG 12.b.1)	แหล่งข้อมูล: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
ตัวชี้วัดหลักระดับจังหวัด	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1. รายได้จากการท่องเที่ยวจำแนกตามภาคส่วน และกลุ่มผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยว	องค์กรภาคีร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ สำนักงานสรรพากรจังหวัด
2. ระดับและการเปลี่ยนแปลงระดับการจ้างงาน จากกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวจำแนกตามภาคส่วน เพศ อายุ ระดับรายได้ ความพิการและชาติพันธุ์	องค์กรภาคีร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ สำนักงานแรงงานจังหวัด สำนักงานแรงงานจังหวัด
3. ปริมาณการน้ำใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจำแนกตาม แหล่งที่มา	องค์กรภาคีร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ การประปาส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดหลักระดับจังหวัด	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจำแนกตามแหล่งที่มา	องค์กรภาคร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ปริมาณขยะที่เป็นของแข็ง (Solid Waste) ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว จำแนกตามวิธีการกำจัด	องค์กรภาคร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัย ในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัท เอกชนด้านการจัดการขยะที่เกี่ยวข้อง
6. ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปลดปล่อยจากกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจำแนกตามแหล่งกำเนิด	องค์กรภาคร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัยในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)
7. ตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่ช่วยติดตามการขับเคลื่อนเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	องค์กรภาคร่วมจัดทำข้อมูล: สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด มหาวิทยาลัย ในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

ตัวอย่างแนวทาง กิจกรรม
และมาตรการจำแนกตามภาคส่วน
ในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

บทที่ 3 ตัวอย่างแนวทาง กิจกรรม และมาตรการ จำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

3.1 ภาคขนส่ง (Transportation)

3.1.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

การขนส่งเป็นห่วงโซ่คุณค่าที่สำคัญของการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวต้องอาศัยระบบขนส่งจากจุดหมายหนึ่งไปยังอีกจุดหมายหนึ่ง ตั้งแต่แหล่งพำนักของผู้มาเยี่ยมเยือนถึงแหล่งท่องเที่ยว และภายในแหล่งท่องเที่ยวเอง การขนส่งรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางบก ทางอากาศ หรือ ทางน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบขนส่ง เช่น การเชื่อมต่อในระบบขนส่ง สถานที่จอดรถ ค่าบริการ และบริการต่างๆ ส่งผลอย่างยิ่งต่อการเติบโตของการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก มักจะได้รับความนิยม ในขณะเดียวกัน ก็มีความเสี่ยงที่จะเสื่อมโทรมเนื่องจากการใช้ทรัพยากรเกินขีดความสามารถในการรองรับ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวจึงต้องสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับและต้องมีการวางแผนจัดการการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

รูปแบบของการขนส่ง

การเดินทางทางถนน (ด้วยรถยนต์ รถตู้ หรือ รถบัส)

การเดินทางทางถนนเป็นรูปแบบการเดินทางหลักของการท่องเที่ยว การใช้รถยนต์เป็นการเดินทางแบบอิสระ นักท่องเที่ยวสามารถกำหนดจุดหมาย เส้นทาง ระยะเวลาในการเดินทาง และ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามเส้นทางได้อย่างอิสระ เป็นรูปแบบการเดินทางที่มีข้อได้เปรียบในเรื่องความยืดหยุ่น สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่มีบริการขนส่งสาธารณะราคาไม่สูง และเดินทางเป็นหมู่คณะได้ การเดินทาง

โดยรถยนต์นี้รวมถึงผู้ให้บริการรถตู้และรถเช่าต่างๆ ด้วย ส่วนการเดินทางโดยรถบัส รถตู้สาธารณะหรือรถสาธารณะอื่นๆ จะมีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่จอดรถ

การเดินทางทางราง (โดยรถไฟ)

การเดินทางทางรางด้วยรถไฟเป็นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา และการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม จำเป็นต้องเชื่อมต่อการบริการขนส่งสาธารณะในพื้นที่ หรือการเช่ารถยนต์

การเดินทางทางอากาศ (โดยเครื่องบิน)

การขยายตัวของสายการบินต้นทุนต่ำ ส่งผลให้การเดินทางโดยเครื่องบินเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้น สามารถเดินทางสู่จังหวัดที่อยู่ห่างไกลได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ต้องเชื่อมต่อการเดินทางเพื่อไปยังที่พักและสถานที่อื่น ๆ

การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว

การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว เชื่อมต่อที่พัก

สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้บริการ โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะใช้บริการขนส่งสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวนั้น หรือใช้บริการรถเช่า แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีบริการการขนส่งเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยว เช่น บริการรถชมเมือง บริการรถรางชมอุทยานประวัติศาสตร์ บริการรถจักรยานเช่า บริการรถม้า รวมไปถึงบริการล่องเรือท่องเที่ยว

ปัจจุบันเชื้อเพลิงหลักที่ใช้ในการขนส่งในทุกรูปแบบ คือ น้ำมัน ซึ่งปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันเป็นปัจจัยสำคัญของวิกฤตการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก และส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยวอีกด้วย เช่น อุณหภูมิเฉลี่ยที่สูงขึ้น หรือฤดูหนาวที่สั้นลง อาจส่งผลกระทบต่อความนิยมของนักท่องเที่ยวที่ชอบเดินทางไปท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีอากาศหนาวเย็น ปัญหาระยะแล้งส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำใช้ในแหล่งท่องเที่ยว สภาพอากาศ

ที่รุนแรง เช่น พายุ น้ำท่วม ส่งผลให้การเดินทางเป็นไปอย่างยากลำบาก และอาจทำลายสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติ ปัญหาอุณหภูมิที่ร้อนเกินไปทำละลายปะการังและแหล่งดำน้ำเป็นต้น การส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคขนส่ง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

นอกจากปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแล้ว ความสะอาดสบายในการเดินทางและเข้าถึงมักจะนำไปสู่ปัญหาขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูกาลท่องเที่ยว ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ชุมชนเมือง หรืออุทยานแห่งชาติทางทะเล เป็นต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรแออัด มลพิษทางอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในแหล่งท่องเที่ยว

3.1.2 บทบาทภาคเอกชน

- ปรับเปลี่ยนไปใช้ยานพาหนะที่ใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น ยานพาหนะที่ใช้พลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิงพลังงานหมุนเวียน (แก๊สโซฮอลล์ และไบโอดีเซล) เป็นต้น
- ออกแบบการจัดการระบบขนส่งนักท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับภาครัฐในการออกแบบการจัดการระบบขนส่งนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งการขนส่งสาธารณะและส่วนบุคคล เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ลดความแออัดของการจราจร การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและ การปล่อยมลพิษ
- จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเดินทางที่ไม่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง เช่น เส้นทางเดินทางศึกษาประวัติศาสตร์ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมถนนคนเดิน เขตท่องเที่ยวแบบใช้จักรยาน การใช้ยานพาหนะไฟฟ้าในการเดินทางท่องเที่ยว การใช้ยานพาหนะท้องถิ่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (เช่น รถม้า รถสามล้อ) เป็นต้น สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย
- ทำกิจกรรมชดเชยคาร์บอน ผู้ประกอบการขนส่งที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลปริมาณมาก สามารถทำกิจกรรมชดเชยคาร์บอน เช่น การปลูกป่า และสร้างการมีส่วนร่วมกับนักท่องเที่ยว ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบจากการเดินทางของตนกับกิจกรรมชดเชยคาร์บอน เป็นการลดก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศและส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร

3.1.3 บทบาทภาครัฐ

- การดำเนินนโยบายเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่การขนส่งอย่างยั่งยืน (ระดับประเทศ) เช่น การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะระยะไกลที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและราคาเหมาะสม การจัดเก็บภาษีคาร์บอนจากน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อลดการบริโภคเชื้อเพลิงฟอสซิล การสนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงพลังงานหมุนเวียนในภาคขนส่ง และการอุดหนุนการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าควบคู่ไปกับการสนับสนุนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน เป็นต้น เพื่อลดผลกระทบจากการขนส่งที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล
- การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล (ระดับท้องถิ่น) ร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น การจัดพื้นที่ให้เป็นเขตท่องเที่ยวทางเท้า ทางจักรยาน การจัดกิจกรรมถนนคนเดิน การจัดหาที่จอดรถสาธารณะนอกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และจัดให้มีระบบขนส่งสาธารณะบริการไปยังสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อลดความแออัดของการจราจรในแหล่งท่องเที่ยว และลดความเดือดร้อนของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ โดยยานพาหนะที่ให้บริการควรเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น รถจักรยาน รถยนต์ไฟฟ้า หรือ รถม้า เป็นต้น
- การพิจารณาใช้นโยบายจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ในกรณีที่ทำการศึกษแล้วพบว่า พื้นที่ท่องเที่ยวมีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ควรนำนโยบายจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวัน เช่น การใช้ระบบโควตาหรือใบอนุญาต หรือการจัดเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้มีราคาสูงขึ้นในช่วงฤดูท่องเที่ยว อันสะท้อนต้นทุนการจัดการที่สูงขึ้น และเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปในช่วงเวลาอื่น ๆ อีกด้วย

- การจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA-SEEA) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวัดผลและการวางแผนเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม
- การสร้างระบบขนส่งที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวหลัก และสถานที่ท่องเที่ยวรอง เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว ลดปัญหาการจราจร มลพิษ และช่วยกระจายรายได้

3.2 ที่พัก (accommodation)

3.2.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

ธุรกิจการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวมีอยู่หลายประเภท ตั้งแต่ โรงแรมขนาดใหญ่ โฮสเทล บูทีคโฮเทล บ้านพักตากอากาศ รีสอร์ท โฮมสเตย์ หรือ ลานกางเต็นท์ เป็นต้น การพิจารณาผลกระทบด้านความยั่งยืน และการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของธุรกิจที่พักต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่ใช้และของเสียที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คือ บริการด้านที่พัก บริการจัดงานเลี้ยง/ประชุม และ บริการอาหารและเครื่องดื่ม นอกจากนี้ธุรกิจให้บริการที่พักยังเกี่ยวข้องกับแรงงาน ในภาคบริการจำนวนมาก จึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นคุณภาพชีวิตของแรงงานด้วยเช่นกัน

การดำเนินกิจการที่พักมีประเด็นผลกระทบด้านความยั่งยืนดังนี้

บริการด้านที่พัก

การให้บริการด้านที่พักต้องใช้พลังงานสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ระบบเครื่องปรับอากาศทำความเย็น ระบบทำน้ำร้อน เป็นต้น การใช้พลังงานก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากเชื้อเพลิงฟอสซิล อันส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก

การใช้น้ำสำหรับให้บริการลูกค้า การซักล้าง การทำความสะอาด และ การดูแลสวน เป็นปริมาณมากเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาวน้ำแล้ง และในแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะที่มีแหล่งน้ำจำกัด และเกิดการปล่อยน้ำเสียสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ หากไม่ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง

บรรจุภัณฑ์ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เช่น ขวดสบู ยาสระผม แปรงสีฟัน ขวดน้ำพลาสติก ถ้วยพลาสติก หลอดพลาสติก เป็นต้น ส่งผลให้เกิดขยะพลาสติกที่ย่อยสลายช้า หากไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธี จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงเป็นการสูญเสียทรัพยากร

การดูแลพนักงานบริการ ด้านสภาพการทำงานและค่าตอบแทน ที่ไม่มีความเหมาะสม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงาน รวมถึงการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย เกิดการกดขี่แรงงานและการค้ามนุษย์

บริการจัดงานเลี้ยงและการประชุม

การจัดการประชุมสัมมนา มีการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และอุปกรณ์ ในการประชุม เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษ เป็นต้น เป็นการใช้ทรัพยากร อย่างไม่มีประสิทธิภาพ และสร้างของเสียโดยไม่จำเป็น

การปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศของห้อง จัดเลี้ยง/ประชุม ที่ต่ำเกินไป เป็นการใช้พลังงานไฟฟ้า อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากเกินไป จำเป็น และสร้างประสบการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจกับผู้รับบริการ

บริการอาหารและเครื่องดื่ม

การบริหารจัดการด้านอาหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดปริมาณอาหารเหลือทิ้งจำนวนมาก เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณและสูญเสียทรัพยากรโดยไม่จำเป็น ทั้งก่อให้เกิดปัญหาขยะอาหาร หากไม่มีการจัดการขยะอาหารที่เหมาะสม จะส่งผลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค

บรรจุภัณฑ์ที่เกิดจากวัสดุต่าง ๆ รวมถึงภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มทำจากพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง หากไม่มีการคัดแยกและการจัดการรีไซเคิลขยะ จะสร้างขยะที่ย่อยสลายช้าเป็นจำนวนมาก

การใช้วัสดุในการประกอบอาหารและเครื่องดื่มที่นำมาจากนอกแหล่งท่องเที่ยว มีการขนส่งทำให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบเป็นการรั่วไหลของเงินออกนอกแหล่งท่องเที่ยว

3.2.2 บทบาทภาคเอกชน

- ดำเนินกิจกรรมลดการใช้ทรัพยากร ทั้งพลังงานไฟฟ้า น้ำ และวัตถุดิบ และการลดปริมาณขยะพลาสติกและเศษอาหาร ในการให้บริการห้องพัก เช่น การใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ประหยัดไฟ การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เป็นแบบเติมแทนบรรจุภัณฑ์แบบใช้แล้วทิ้ง เป็นต้น
- นำแนวปฏิบัติที่ดีมาปรับใช้ในการดำเนินการ เช่น การนำแนวทางการจัดประชุมสีเขียว (Green Meetings) มาใช้ในการให้บริการจัดงานประชุมสัมมนา ซึ่งเป็นแนวทางจัดการประชุมที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการจัดการประชุมสีเขียว

ตามแนวทางขององค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมาตรฐานการบริหารการจัดงานอย่างยั่งยืน ประเทศไทย ของ สสปน.¹

- การดำเนินการเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเกณฑ์ต่างๆ ครอบคลุมในเรื่องสุขอนามัย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มาตรฐานที่พัก ซึ่งมีอยู่ในปัจจุบัน เช่น

มาตรฐานที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home Stay Standard)

มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทโรงแรม (Hotel Standard)

มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทสถานที่พักตากอากาศ (Resort Standard)

มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทบริการห้องชุด (Service Apartment Standard)

มาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ประเภทเกสต์เฮาส์ (Guesthouse Standard)

มาตรฐานที่พักแบบพำนักระยะยาว (Long Stay Standard)

- การใช้ผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบประกอบอาหารจากท้องถิ่น เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้องค์กร และแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชน

- ดำเนินการคัดแยกขยะและมีมาตรการลดปริมาณขยะอาหาร ในกระบวนการดำเนินงาน รวมทั้งขอความร่วมมือ หรือ กระตุ้นให้ผู้รับบริการประหยัดพลังงานและน้ำ เช่น การติดป้ายเตือนให้ปิดไฟ หรือ การขอความร่วมมือให้ใช้ผ้าเช็ดตัวซ้ำ เป็นต้น

3.2.3 บทบาทภาครัฐ

- ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานที่พักทุกประเภท ด้วยการสนับสนุนองค์ความรู้ และงบประมาณ เพื่อสร้างความพร้อม และพัฒนาระบบฐานข้อมูลโรงแรมที่ได้มาตรฐานเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก

- สนับสนุนให้ธุรกิจที่พักขนาดใหญ่ดำเนินกิจกรรมลดขยะคาร์บอน เช่น การปลูกป่า และสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้เข้าพักผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้บริการของตนกับกิจกรรมลดขยะคาร์บอน เป็นการลดก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ และส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร

- การกำหนดมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะแบบอัตราก้าวหน้าตามปริมาณขยะที่จัดเก็บ โดย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดปริมาณขยะจากธุรกิจที่พัก และส่งเสริมการแยกขยะเพื่อการรีไซเคิล ด้วยมาตรการรับซื้อขยะรีไซเคิลหรือประสานงานกับบริษัทที่ทำธุรกิจรีไซเคิลเพื่อรวบรวมขยะเหล่านั้นขายในปริมาณมาก

¹ ดูแนวทางการจัดการประชุมสีเขียวได้จาก <https://www.tei.or.th/tbcsd/projects/2018-greenmeetings-plan.pdf> และ มาตรฐานการบริหารการจัดงานอย่างยั่งยืนประเทศไทย https://www.miccapabilities.com/micesustainability/public/tools/file/Thailand_Sustainable_Event_Management_Standard1.pdf

3.3 อาหารและเครื่องดื่ม (food & beverage)

3.3.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

กิจกรรมการรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เป็นส่วนประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มเพื่อการดำรงชีพ และเป็นประสบการณ์สำคัญที่นักท่องเที่ยวแสวงหาจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มจึงมีให้บริการอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไป ซึ่งให้บริการทั้งผู้มาเยี่ยมชมและผู้อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้นด้วย โดยเปิดบริการอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ศูนย์อาหาร คาเฟ่ รวมไปถึง หาบเร่แผงลอย อาหารไทยเป็นที่ยอมรับในระดับโลก ว่ามีรสชาติอร่อย มีความหลากหลายตามท้องถิ่น มีอัตลักษณ์ในการปรุงรส และอาหารริมถนน (Street Foods) เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ด้วยกระแสการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ที่เติบโตขึ้นทั่วโลก ความนิยมในการท่องเที่ยวเพื่อสรรหาอาหารที่แตกต่าง มีเอกลักษณ์ และได้รับการรับรอง จึงเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล การบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นพิจารณา ดังนี้

ความปลอดภัยด้านอาหาร

สุขอนามัยของอาหาร เป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว วิธีการปรุงอาหาร สถานที่ประกอบอาหาร และสถานที่ให้บริการควรมีความสะอาดถูกสุขอนามัย สร้างความมั่นใจในการบริโภคแก่นักท่องเที่ยว

แหล่งที่มาของอาหาร

วัตถุดิบที่ใช้การทำอาหารมีความสำคัญต่อการประกอบอาหาร ทั้งในประเด็นความปลอดภัยและสารเคมีตกค้าง และประเด็นการสร้างอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การผลิตวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหารจึงต้องคำนึงถึงการใช้สารเคมีและความสะอาด และการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อสร้างความพิเศษให้กับอาหารและสร้างรายได้ให้กับธุรกิจท้องถิ่น

ขยะเศษอาหาร

เศษอาหารเหลือทิ้ง นอกจากเป็นการสูญเสียทรัพยากรแล้ว หากจัดการไม่ถูกวิธีจะก่อให้เกิดปัญหากลิ่นเน่าเหม็น และ เป็นแหล่งพาหะนำโรค และการทิ้งของเสียจากการปรุงอาหาร เช่น น้ำมัน ลงสู่ท่อระบายน้ำ ทำให้น้ำเน่าเสีย

บรรจุภัณฑ์อาหาร

การใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยเฉพาะที่ผลิตจากโฟม และพลาสติก ที่ย่อยสลายช้าทำให้เกิดขยะปริมาณมหาศาล ซึ่งกำจัดได้ยาก ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่น

3.3.2 บทบาทภาคเอกชน

- ลดการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากโฟม และพลาสติก ในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยเปลี่ยนมาใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์ที่นำมาใช้ใหม่ได้ หรือที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติซึ่งย่อยสลายได้เร็ว
- สนับสนุนการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการประกอบอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อสร้างเป็นอัตลักษณ์ หรือ อาหารประจำท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่เกษตรกรและผู้ผลิตในพื้นที่ โดยการเกษตรที่ได้มาตรฐาน เช่น GAP หรือเกษตรอินทรีย์ และการผลิตที่ได้มาตรฐานอาหารปลอดภัย เช่น GMP
- เพิ่มมูลค่าให้อาหารและวัตถุดิบท้องถิ่น โดยการพัฒนาสูตรอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่นให้ทันสมัย และเป็นสากลขึ้น เป็นอาหารประจำแหล่งท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์ และมีความปลอดภัย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

3.3.3 บทบาทภาครัฐ

- สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตวัตถุดิบที่ปลอดภัย หรือ ทำเกษตรอินทรีย์ โดยการให้ความรู้ และการหาช่องทางการขายทั้งในแหล่งท่องเที่ยว และภายนอก
- ส่งเสริมการพัฒนาสูตรอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่นที่มีความเป็นสากล ผ่านการจัดอบรมให้ผู้ประกอบการ และจัดการแข่งขันคิดสูตรอาหารแบบประยุกต์
- จัดทำฐานข้อมูลอาหารประจำท้องถิ่น เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว
- จัดให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และออกใบรับรองอาหารปลอดภัย ให้กับสถานประกอบการด้านอาหาร
- เผยแพร่ข้อมูลด้านอาหารปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับร้านค้าที่ได้รับมาตรฐานอาหารปลอดภัย เพื่อกระตุ้นให้ร้านค้าพัฒนาตนเองให้ได้รับมาตรฐาน
- ดำเนินมาตรการเพื่อลดการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เช่น การใช้กฎระเบียบเพื่อห้ามการใช้หลอดพลาสติก การส่งเสริมให้ผลิตภาชนะและบรรจุภัณฑ์จากวัตถุดิบธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเพื่อให้สถานประกอบการใช้ ซึ่งช่วยสร้างเอกลักษณ์ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

3.4 ภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries)

3.4.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

ภาคอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทั้งการแสดง ดนตรี หัตถกรรม และเทศกาลต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบที่ทำให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้มาเยี่ยมชมมีความสมบูรณ์ กระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อชมการแสดง ดนตรี และการผลิตหัตถกรรม มีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยในแต่ละท้องถิ่นมีความงดงามและความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างมาก กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี การละเล่น การแสดงพื้นบ้าน เทศกาลประจำปี และ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ และสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม การเติบโตทางเศรษฐกิจ การย้ายถิ่นฐาน และการพัฒนาทางวัตถุ ส่งผลให้สภาพสังคม วิถีการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป เสน่ห์ของขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น หรือการแสดงพื้นบ้าน เลือนหายไปตามยุคสมัย คนรุ่นใหม่มาสืบทอดลดลง แหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง จึงพัฒนาคิดค้นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการแสดง หรือหัตถกรรมท้องถิ่น ขึ้นมาใหม่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมแข่งขันกีฬา เทศกาลดนตรี ผลิตภัณฑ์ที่กำลังเป็นที่นิยม เป็นต้น การรวบรวมและจัดการองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3.4.2 บทบาทภาคเอกชน

- จัดการและอนุรักษ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและหัตถกรรมท้องถิ่น เพื่อการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ได้อย่างสะดวก และครบถ้วน
- จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผนวกเอาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในท้องถิ่น เช่น การปรุงอาหาร การทำหัตถกรรม การทอผ้า เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรม
- เพิ่มมูลค่าหัตถกรรมท้องถิ่น ด้วยการปรับปรุงรูปลักษณ์ บรรจุภัณฑ์ให้เป็นสากล และการสร้างแบรนด์ให้เข้มแข็ง

3.4.3 บทบาทภาครัฐ

- รวบรวม จัดทำเนื้อหาและแผนที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งเทศกาล การแสดง ดนตรี และหัตถกรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ที่มาและความสำคัญของวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชน ผ่านช่องทางที่ทันสมัยและเข้าถึงได้สะดวก เช่น สื่อสังคมออนไลน์ หรือแอปพลิเคชัน

- สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ผ่านการให้การฝึกอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการทำการตลาด โดยเสริมความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับสินค้า ด้วยการใช้วัตถุดิบธรรมชาติในท้องถิ่น และลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายช้า
- มีส่วนร่วมในการจัดและประชาสัมพันธ์เทศกาล งานประเพณีท้องถิ่น โดยพัฒนาให้ทันสมัย และเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์

3.5 สถานที่ท่องเที่ยว (Tourism Assets)

3.5.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

สถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว และได้รับผลกระทบโดยตรงจากปริมาณและกิจกรรมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งมีศักยภาพในการรองรับที่จำกัด จนเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป สถานที่ท่องเที่ยวในเขตเมืองที่เป็นชุมชนมักจะมีปัญหาการจราจรและปัญหาความเดือดร้อนรำคาญของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หรือโบราณสถาน มีพื้นที่จำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงที่เกิดจากกิจกรรมของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดการขยะที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักท่องเที่ยว การทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม และการสร้างมลพิษทางเสียง อีกด้วย

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวในฤดูหนาว อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ปะการังถูกทำลาย สภาพอากาศที่รุนแรงส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3.5.2 บทบาทภาคเอกชน

- การนำแนวปฏิบัติการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมาใช้ โดยผู้ประกอบการในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น จัดการขยะ การจัดกิจกรรม และการดูแลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
- ให้ความรู้นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม กับสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เพื่อลดการสร้างความเสี่ยง
- ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น จากสถานที่ท่องเที่ยวหลักไปยังสถานที่ท่องเที่ยวรอง เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และเพิ่มอัตราการพักค้างแรม

3.5.3 บทบาทภาครัฐ

- จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เส้นทางเดิน ถังขยะ ห้องน้ำ ให้มีความสะอาด ปลอดภัย สามารถเข้าถึงและรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- เผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แก่นักท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น ศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว บ้าย สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น
- มาตรการให้น้ำขยะออกจากสถานที่ท่องเที่ยว
- มาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียม การใช้สถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อนำรายได้มาใช้ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
- มาตรการในการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละสถานที่
- มาตรการปิดสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามฤดูกาลเพื่อการฟื้นฟู
- การประเมินความเสี่ยงของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสถานที่ท่องเที่ยว และหาแนวทางป้องกันหรือปรับตัวที่เหมาะสม เช่น การป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การปลูกปะการังทดแทน การป้องกันการเสื่อมโทรมของโบราณสถาน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวทดแทนสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่เสื่อมโทรมหรือปิดชั่วคราวเพื่อการฟื้นฟู เป็นต้น

3.6 กิจกรรมพักผ่อน ทัวร์ และทัศนอาจร (Leisure, Tours & Excursions) และ บริการสนับสนุน

3.6.1 ผลกระทบต่อความยั่งยืนและความเสี่ยง

ในการวางแผนท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการแพคเกจจจากบริษัทนำเที่ยว หรือให้บริษัทนำเที่ยววางแผนการเดินทางให้เฉพาะกลุ่ม และในแหล่งท่องเที่ยวยังมีกิจกรรมพักผ่อนรูปแบบต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกใช้บริการได้ เช่น การนั่งรถม้า การนั่งเรือชมวิว การดำน้ำ การนวดสปา เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีบริการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวเมื่ออยู่ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว บริการมัคคุเทศก์ ร้านขายของฝาก รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น ร้านซักรีด ร้านสะดวกซื้อ เป็นต้น

กิจกรรมและบริการสนับสนุนเหล่านี้มีความหลากหลาย และส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนในมิติและระดับที่แตกต่างกัน กิจกรรมส่วนหนึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด จึงมีโอกาสในการสร้างความตระหนักเรื่องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้นักท่องเที่ยวได้ การจัดกิจกรรมเหล่านี้ควรคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม สังคมและชุมชน เช่น บริษัทนำเที่ยวสามารถวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมให้มีรูปแบบ

ที่หลากหลาย กระจายไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ สร้างรายได้ให้กับกลุ่มคนในวงกว้าง กิจกรรม
ดำน้ำที่ให้ความรู้กับนักดำน้ำเพื่อความปลอดภัยและไม่กระทบต่อสัตว์น้ำหรือก่อความเสียหาย
ให้แก่ปะการัง กิจกรรมการนวดสปาที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

3.6.2 บทบาทภาคเอกชน

- จัดกิจกรรมนำเที่ยวหรือแพคเกจทัวร์ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงการท่องเที่ยว
และกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวหลักและรอง เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและ
การกระจายรายได้ในท้องถิ่น
- ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ให้ความรู้ และคำแนะนำการปฏิบัติตนตามแนวทางการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืนแก่นักท่องเที่ยว และมีความรับผิดชอบ หากนักท่องเที่ยวทำลายสถานที่ท่องเที่ยว
รวมถึงการจัดการขยะที่เกิดขึ้นเพื่อนำออกจากพื้นที่ท่องเที่ยว
- สร้างกิจกรรมนำเที่ยวหรือแพคเกจทัวร์รูปแบบใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมความยั่งยืน เช่น แพคเกจทัวร์
ดำน้ำเก็บขยะใต้ทะเล ทัวร์ส่งเสริมหัตถกรรมพื้นบ้านที่กำลังสูญหายไป
- ให้บริการแก่คนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม และเพิ่มบริการพิเศษเพื่อกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษ
เช่น คนชรา คนพิการ เป็นต้น

3.5.3 บทบาทภาครัฐ

- ให้การอบรมด้านมัคคุเทศก์แก่เยาวชนในท้องถิ่น โดยเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการพัฒนา
ที่ยั่งยืน เพื่อให้มัคคุเทศก์แนะนำแนวปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่นักท่องเที่ยวได้
- การจัดทำฐานข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปี พร้อมทั้งเผยแพร่
ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงได้ในหลากหลายช่องทาง เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนท่องเที่ยวและเลือกใช้
บริการกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม
- จัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ที่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และให้ความรู้
เรื่องแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ปรับปรุงหรือสร้างมาตรฐาน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ ที่เป็นมิตรต่อ
สิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4 สรุปตัวอย่างแนวทาง กิจกรรม และมาตรการ จำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว

ผลกระทบ/ความเสี่ยง		มาตรการเพื่อลดผลกระทบ ภาคเอกชน
1. การขนส่ง	- การใช้เชื้อเพลิงในการขนส่งทุกรูปแบบ - การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก - ปัญหาการจราจรแออัดมลพิษทางอากาศ	- ปรับเปลี่ยนไปใช้ยานพาหนะที่ใช้พลังงานหมุนเวียน - จัดรับขนส่งนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม - จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเดินทางที่ไม่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง - ดำเนินกิจกรรมลดเขยคาร์บอน
2. ที่พัก/บริการ จัดเลี้ยง และจัดประชุม/ บริการอาหาร และเครื่องดื่ม	- ทรัพยากรที่ใช้และของเสียที่เกิดจากกิจกรรม - คุณภาพชีวิตของแรงงาน	- ดำเนินกิจกรรมเพื่อลดการใช้ทรัพยากร ทั้งพลังงานไฟฟ้า น้ำ และวัตถุดิบ - ดำเนินการเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว ของกรมการท่องเที่ยว - ใช้ผลิตภัณฑ์และวัตถุดิบจากท้องถิ่น - คัดแยกขยะ และมีมาตรการลดปริมาณขยะ
3. อาหารและ เครื่องดื่ม	- ความปลอดภัยด้านอาหาร - แหล่งที่มาของอาหาร - ขยะเศษอาหาร - บรรจุภัณฑ์อาหาร	- ลดการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง - สนับสนุนการใช้วัตถุดิบในการประกอบอาหารจากท้องถิ่น - เพิ่มมูลค่าให้อาหารและวัตถุดิบท้องถิ่น
4. ภาคอุตสาหกรรม สร้างสรรค์	- สภาพสังคม วิธีการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป	- อนุรักษ์องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และหัตถกรรมท้องถิ่น - จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผนวกอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในท้องถิ่น - เพิ่มมูลค่าหัตถกรรมท้องถิ่นด้วยการปรับปรุงลักษณะให้เป็นสากล

มาตรการเพื่อลดผลกระทบ ภาครัฐ

- ดำเนินนโยบายเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่การขนส่งอย่างยั่งยืน
 - จัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล
 - ดำเนินนโยบายจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว
 - จัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนสิ่งแวดล้อม (TSA-SEEA)
 - พัฒนาระบบขนส่งที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
- ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานที่พักทุกประเภท
 - ส่งเสริมให้ธุรกิจที่พักขนาดใหญ่ จัดทำกิจกรรมชดเชยคาร์บอน
 - จัดการขยะ โดยการนำมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะแบบอัตราก้าวหน้าตามปริมาณขยะ
- สนับสนุนให้เกษตรกรผลิตวัตถุดิบที่ปลอดภัยและมี
 - ส่งเสริมการพัฒนาสูตรอาหารจากวัตถุดิบท้องถิ่นที่มีความเป็นสากล
 - จัดทำฐานข้อมูลอาหารประจำท้องถิ่น
 - จัดให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และออกใบรับรองอาหารปลอดภัย
 - เผยแพร่ข้อมูลด้านอาหารปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
 - กำหนดมาตรการเพื่อลดการใช้ภาชนะและบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง
- รวบรวมและจัดทำเนื้อหาแผนที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 - สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรม ผ่านการให้ทุน และการฝึกอบรม
 - จัดและประชาสัมพันธ์เทศกาล งานประเพณีท้องถิ่น

ผลกระทบ/ความเสี่ยง		มาตรการเพื่อลดผลกระทบภาคเอกชน
5. สถานที่ท่องเที่ยว	- ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - การจัดการขยะ - ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม - มลพิษทางเสียง	- นำแนวปฏิบัติการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมาใช้ในการจัดการขยะ การจัดการกิจกรรม - ให้ความรู้นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม - กำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการกระจายนักท่องเที่ยว
6 กิจกรรมพักผ่อน ทัวร์ และทัศนอาร	- ผลกระทบที่เกิดกับสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชน	- จัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีรูปแบบที่หลากหลาย เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวหลักและรอง - ให้ความรู้ และคำแนะนำการปฏิบัติตัวตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่นักท่องเที่ยว - พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมความยั่งยืน - ให้บริการแก่คนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

มาตรการเพื่อลดผลกระทบ ภาครัฐ

- จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 - เผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - กำหนดมาตรการให้นำขยะออกจากสถานที่ท่องเที่ยว
 - กำหนดมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสถานที่ท่องเที่ยว
 - กำหนดมาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม
 - กำหนดมาตรการปิดสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามฤดูกาลเพื่อการฟื้นฟู
 - ประเมินความเสี่ยงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสถานที่ท่องเที่ยว
-
- อบรมความรู้ให้แก่ มัคคุเทศก์ และเยาวชนในท้องถิ่น
 - จัดทำฐานข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปี
 - จัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลท่องเที่ยว ที่สามารถให้ความรู้แนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 - ปรับปรุง หรือสร้างมาตรฐานการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
และมาตรการทางเศรษฐศาสตร์
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

บทที่ 4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน

เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความคล้ายคลึงกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

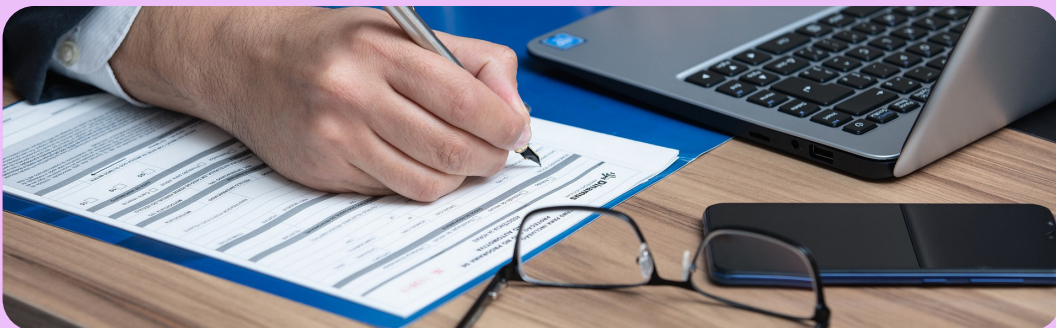
(1) เครื่องมือทางการเงิน

เครื่องมือทางการเงิน เป็นเครื่องมือที่ใช้เงินสร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น การเก็บภาษี การเก็บค่าธรรมเนียมโดยยึดหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” เนื่องจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานสามารถนำเงินรายได้มาใช้ในการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้เครื่องมือทางการเงินยังหมายความว่า

รวมถึง การให้เงินสนับสนุนเพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การให้เงินสนับสนุนการตรวจรับรองมาตรฐานโรงแรม การให้เงินสนับสนุนยานพาหนะไฟฟ้าเพื่อใช้ในการกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น รวมไปถึงแรงจูงใจต่างๆ ที่ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โรงแรมให้เครื่องดื่มฟรีหากใช้ผ้าเช็ดตัวซ้ำ เป็นต้น

(2) เครื่องมือข้อบังคับ

เครื่องมือข้อบังคับ เป็นเครื่องมือที่ใช้คำสั่งหรือ กฎระเบียบ เพื่อควบคุมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น กฎระเบียบห้ามนำขยะพลาสติกเข้าพื้นที่ท่องเที่ยว การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว

การปิดแหล่งท่องเที่ยวในบางฤดูกาล การแบ่งเขตพื้นที่ (Zoning) รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานและการออกใบอนุญาตต่าง ๆ เป็นต้น

(3) เครื่องมือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เครื่องมือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องง่าย เช่น การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการคัดแยกขยะในการออกแบบทางเลือกเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยพยายามสนับสนุนให้กิจกรรมที่เป็นมิตรตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอทางเลือกเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. การจัดเก็บภาษีท่องเที่ยว หรือ ค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวไม่มากนักน้อย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาผลกระทบภายนอกจากการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรมีส่วนรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น มาตรการที่นิยมนำมาใช้ ก็คือ การจัดเก็บภาษีท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น เก็บเป็นอัตราคงที่ในรูปแบบของค่าธรรมเนียมเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศ ซึ่งในกรณีนี้หน่วยงานกลาง

จะต้องทำหน้าที่จัดเก็บและจัดสรรรายได้จากค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ การจัดเก็บภาษีท่องเที่ยวยังสามารถจัดเก็บได้ในรูปแบบของภาษีตามจำนวนวันที่พักค้างแรม โดยโรงแรม สถานที่พัก ทำหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและนำส่งให้กับหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อนำรายได้ดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยตรง

นอกจากภาษีท่องเที่ยวแล้ว การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเข้าสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น อุทยานทางประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางธรรมชาติ ก็เป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญในการหารายได้เพื่อใช้ในการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งควรมีการปรับค่าธรรมเนียมให้สอดคล้องกับงบประมาณ ในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

ทั้งนี้การจัดเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างกันตามช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น การจัดเก็บอัตราที่สูงในช่วงฤดูท่องเที่ยว นอกจากจะมีส่วนช่วยลดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวแล้วยังสามารถช่วยให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปในฤดูอื่น ๆ ได้อีกด้วย

2. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มักจะมีข้อจำกัดด้านกายภาพในการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ตัวอย่าง เช่น สถานที่ประวัติศาสตร์ เส้นทางเดินป่าและค้างแรมในป่า และ จุดดำน้ำลึก เป็นต้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบควรทำการศึกษาถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และสามารถจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม เพื่อเป็นการรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน

3. การปิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการฟื้นตัวของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแม้จะมีความเปราะบางแต่สามารถฟื้นตัวกลับมาได้หากมีการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม และมีระยะเวลาให้ธรรมชาติสามารถฟื้นตัวกลับมาได้ การปิดแหล่งท่องเที่ยวในบางฤดูกาล เช่น การปิดแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในฤดูมรสุม การปิดเส้นทางเดินป่า การปิดจุดดำน้ำลึก จะสามารถช่วยให้ธรรมชาติฟื้นตัวกลับมาได้ เป็นต้น

4. การจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะให้เหมาะสม

ปัญหาขยะที่เกิดขึ้นจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นปัญหาสำคัญของหน่วยงานท้องถิ่น ที่ดูแลพื้นที่ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะให้สอดคล้องกับปริมาณขยะจะมีส่วนช่วยสร้างแรงจูงใจให้แหล่งท่องเที่ยว โรงแรม ที่พัก หมาตราบการในการลดปริมาณขยะลง เพื่อลดการจ่ายค่าธรรมเนียมขยะ เช่น มาตรการในการลดขยะอาหาร มาตรการในการลดและคัดแยกขยะ เป็นต้น

5. การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานสามารถจัดกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำตามได้อย่างสะดวก เช่น การแนะนำกำหนดเส้นทางเดินชมเมือง เส้นทางรถม้า หรือการจัดให้มีระบบขนส่งนักท่องเที่ยวจากภายนอกเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อลดความแออัดของปริมาณยานพาหนะในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้หากต้องการให้เกิดการคัดแยกขยะ หน่วยงานควรจัดให้มีอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะที่ชัดเจนเข้าใจง่าย การจัดทำป้ายข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติตามแหล่งท่องเที่ยวก็มีส่วนช่วยกระตุ้นหรือเตือนสตินักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

6. มาตรการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การคมนาคมเป็นกิจกรรมสำคัญในการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดการเผาไหม้เชื้อเพลิงและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก หากต้องการให้เกิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หน่วยงานส่งเสริมในระดับท้องถิ่นสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเท้าเพื่อลดการใช้รถยนต์ หรือ จัดหายานพาหนะไฟฟ้ามาใช้ในการนำชมสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

หากพิจารณานโยบายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับประเทศ รัฐบาลอาจเก็บภาษีคาร์บอนจากน้ำมันเชื้อเพลิง และให้เงินอุดหนุนการซื้อรถยนต์ไฟฟ้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการประหยัดพลังงานเชื้อเพลิงและส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้ามากยิ่งขึ้น

7. การส่งเสริมให้มีการดำเนินการไปในแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

หน่วยงานของรัฐสามารถให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ หรือ องค์ความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เป็นสากล ตัวอย่างเช่น แนวทางตามเกณฑ์ของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับโลก (Global Sustainable Tourism Council : GSTC) 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการที่ยั่งยืน ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ผลกระทบทางวัฒนธรรม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หน่วยงานของรัฐควรจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และสร้างแรงจูงใจให้แหล่งท่องเที่ยวพยายามพัฒนาไปในแนวทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

ชุดโครงการสำคัญ (Flagship Projects)
เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน

บทที่ 5 ชุดโครงการสำคัญ (Flagship Projects) เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน

การขับเคลื่อน วงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน (Sustainable Tourism Policy Cycle) ที่นำเสนอในบทที่ 2 เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนอย่างเป็นระบบร่วมกันทั้งประเทศ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่เลือกขับเคลื่อนในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง พร้อมทั้งยังสนับสนุนการดำเนินการอื่น ๆ ด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนที่มีอยู่เดิมแล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นอีกด้วย

การขับเคลื่อนนี้ต้องอาศัยชุดโครงการสำคัญ (Flagship Projects) ที่ดำเนินการใน 2 ระดับ คือระดับชาติ และระดับจังหวัด/พื้นที่ โครงการระดับชาติเป็นไปเพื่อการหนุนเสริมให้เกิดการริเริ่มและเอื้อให้เกิดการทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างจังหวัด ส่วนโครงการระดับจังหวัด/พื้นที่ จะเป็นชุดโครงการที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในแต่ละจังหวัด/พื้นที่ ทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการผลักดันให้การท่องเที่ยวในทุกจังหวัด/พื้นที่มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และตอบโจทย์ตัวชี้วัด SDGs ที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬารับผิดชอบ

5.1 โครงการสำคัญ (Flagship Projects) ระดับกระทรวง

ชื่อโครงการ:	โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเริ่มวงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับชาติ
วัตถุประสงค์:	เพื่อเตรียมความพร้อมให้สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสามารถขับเคลื่อนวงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวระดับจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
รายละเอียด:	จัดประชุมท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์หาความเชื่อมโยง และบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ให้แนวทางการวางแผนปฏิบัติการเบื้องต้นและบูรณาการให้เกิดการประสานงานกันระหว่างจังหวัดที่มีเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน ข้อมูลและวิธีการเกี่ยวกับตัวชี้วัดร่วมเพื่อการประเมินผล นอกจากนี้ ยังเป็นเวทีในการกำหนดทิศทางว่าจะมีจุดเน้นไปที่สถานที่ท่องเที่ยวประเภทใด และเปลี่ยนประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวในการดำเนินงานปีถัดไป
งบประมาณ:	200,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA – SEEA)
วัตถุประสงค์:	เพื่อพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA – SEEA) ของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
รายละเอียด:	UNWTO ได้ริเริ่มจัดทำ (ร่าง) กรอบแนวทางการจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่ลบด้วยต้นทุนสิ่งแวดล้อมขึ้น (TSA – System of Environmental Economic Accounting: TSA – SEEA) เพื่อสะท้อนรายได้ที่แท้จริงจากการท่องเที่ยวที่เมื่อหักลบต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมและเป็นไปตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์เศรษฐกิจการท่องเที่ยวสำหรับกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและจัดทำ TSA – SEEA ภายใต้มิติประเทศไทยให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อประกอบเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนของหน่วยงานและผู้บริหารต่อไปได้อย่างทันทั่วทั้ง โดยการดำเนินงานควรต่อยอดจากการศึกษาการจัดทำบัญชีดังกล่าวที่ทางกระทรวงเคยทำร่วมกับ สวทช. และควรเกิดข้อเสนอในการทำให้เกิดระบบและหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำบัญชี SEEA อย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีมาตรฐาน
งบประมาณ:	15,000,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการ Sustainable Tourism Fair
วัตถุประสงค์:	เพื่อทบทวนและแลกเปลี่ยนการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด
รายละเอียด:	การจัดนิทรรศการที่เปิดโอกาสให้ทุกจังหวัดร่วมส่งกรณีศึกษาของภาคส่วนที่ขับเคลื่อนงานด้านความยั่งยืนรูปแบบต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนนวัตกรรมและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ เพื่อความยั่งยืน และส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่ดำเนินงานอย่างยั่งยืนเป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยสามารถผนวกเข้าไว้กับการจัดกิจกรรมนิทรรศการด้านความยั่งยืนที่มีอยู่เดิม หรือจะจัดเป็นกิจกรรมใหม่ขึ้นมาก็ได้
งบประมาณ:	1,000,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อนระดับจังหวัด
วัตถุประสงค์:	เพื่อสรุปงานและทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อนการท่องเที่ยวระดับจังหวัด
รายละเอียด:	การประชุมสรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด โดยจัดประชุมในช่วงท้ายปีงบประมาณหรือช่วงต้นปีงบประมาณถัดไป ให้จังหวัดได้สรุปผลตามตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ พร้อมทั้งนำเสนอผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนของแต่ละพื้นที่ และจัดกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเพื่อนำบทเรียนและแนวปฏิบัติที่ดีของพื้นที่ต่าง ๆ ไปใช้ในอนาคต เพื่อพัฒนาให้งานที่ดำเนินไปแล้วมีความยั่งยืน และงานที่ยังไม่ได้ดำเนินการสามารถเริ่มดำเนินการได้ นอกจากนี้ ยังสามารถเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดงาน หรือ โครงการให้กับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดทิศทางของการดำเนินงานในปีต่อไปด้วย
งบประมาณ:	200,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการเสริมสร้างศักยภาพและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อการขับเคลื่อนท่องเที่ยวยั่งยืนระดับภาค
วัตถุประสงค์:	เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อการขับเคลื่อนท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด
รายละเอียด:	การดำเนินการในระดับภาค โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการที่ร่วมกิจกรรมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับภาค โดยนอกเหนือจากการพัฒนาศักยภาพแล้ว ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเข้าถึงแหล่งงบประมาณในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน โดยเฉพาะการเข้าถึงกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย
งบประมาณ:	600,000 บาท (100,000 บาทต่อภาค x 6 ภาค)

5.2 โครงการสำคัญ (Flagship Projects) ระดับจังหวัด/พื้นที่

ชื่อโครงการ:	โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline data) ตัวชี้วัดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน
วัตถุประสงค์:	เพื่อการจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline data) ของตัวชี้วัดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (ตามที่ปรากฏในบทที่ 2)
รายละเอียด:	กิจกรรมหลักของโครงการนี้คือ (1) รวบรวมและจัดทำข้อมูลตามตัวชี้วัดสำหรับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามที่ปรากฏในบทที่ 2 (2) จัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นกับนักวิชาการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น (3) จัดทำระบบเบื้องต้นสำหรับการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวในระดับจังหวัด/พื้นที่
งบประมาณ:	500,000 บาท ต่อจังหวัด

ชื่อโครงการ:	โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่
วัตถุประสงค์:	เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนวงรอบเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่
รายละเอียด:	กิจกรรมหลักคือ (1) การศึกษาผลกระทบของห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบ Tourism Value Chain เพื่อระบุให้เห็นถึงเป้าหมาย SDGs ที่ได้รับผลกระทบทางลบและทางบวกจากกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำเข้าร่วมกับข้อมูลฐาน (Baseline Data) ในโครงการที่ 1 ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหลากหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนต่อไป (2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหลากหลายภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน เพื่อระดมสมองเกี่ยวกับทิศทางของการท่องเที่ยวยั่งยืน โครงการสำคัญ และกลไกขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในพื้นที่ (3) กิจกรรมการติดตามและสนับสนุนการดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืน และ (4) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียนและกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในปีถัดไป
งบประมาณ:	500,000 บาท ต่อจังหวัด

ชื่อโครงการ:	โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยั่งยืนของจังหวัด/พื้นที่
วัตถุประสงค์:	เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยั่งยืนของจังหวัด/พื้นที่ให้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติทราบเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนดังกล่าว สร้างการรับรู้และเข้าใจอัตลักษณ์ของพื้นที่และลักษณะเด่นที่ทำให้เกิดความยั่งยืน และสนใจเดินทางมาเที่ยวและเยี่ยมเยือนจังหวัด/พื้นที่นั้น
รายละเอียด:	กิจกรรมหลักของโครงการนี้คือ (1) การจัดทำเว็บไซต์การท่องเที่ยวยั่งยืนของจังหวัด/พื้นที่ (2) การสัมภาษณ์และจัดทำเนื้อหาที่สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้เล่นในท้องถิ่นเชื่อมโยงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของจังหวัด/พื้นที่ (3) การแปลงเนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมกับการแชร์ใน Social Media (4) เผยแพร่สื่อเหล่านี้ไปยังหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง
งบประมาณ:	300,000 บาท

5.3 ตัวอย่างโครงการสำคัญระดับจังหวัดจำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่มูลค่าด้านการท่องเที่ยว

ชื่อโครงการ:	โครงการส่งเสริมอาหารปลอดภัยในท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน
ภาคส่วน:	อาหารและเครื่องดื่ม
วัตถุประสงค์:	เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อันจะส่งผลที่ยั่งยืนหลายประการทั้งสุขภาพนักท่องเที่ยว มลพิษจากสารเคมี และการลดการสูญเสียอาหาร
รายละเอียด:	กิจกรรมหลักในโครงการประกอบด้วย (1) การแข่งขันการทำเมนูอาหารเพื่อสุขภาพ สร้างจุดเด่นให้อาหารท้องถิ่น (2) การให้ Certificate หรือใบรับรองมาตรฐานการตรวจสอบสารเคมีตกค้าง (3) การทำฐานข้อมูลร้านอาหารปลอดภัยและแหล่งการซื้อขายสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น หน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรม ร้านอาหาร และสถาบันการศึกษา
งบประมาณ:	200,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการยกระดับมาตรฐานที่พักและหาบเร่แผงลอย
ภาคส่วน:	อาหารและเครื่องดื่ม
วัตถุประสงค์:	เพื่อยกระดับมาตรฐานที่พักและหาบเร่แผงลอยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
รายละเอียด:	ยกระดับมาตรฐานที่พักและหาบเร่แผงลอย ผ่านการส่งเสริมให้ที่พักส่วนใหญ่ได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยวยั่งยืน มีการจดทะเบียนที่พักส่วนใหญ่อย่างเป็นระบบ และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพื้นที่ในการขายอาหาร กลุ่มเป้าหมายคือ โรงแรม ร้านอาหาร หาบเร่แผงลอย ร้านนวด กิจกรรมหลักในโครงการนี้ประกอบด้วย (1) อบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร และร้านนวดเพื่อสุขภาพ (2) ให้สิทธิประโยชน์สำหรับผู้เข้าร่วมอบรม เช่น ผ่านมาตรฐานการอบรม (3) เปิดเวทีการประเมินมาตรฐาน (4) มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อกระตุ้น/ยกระดับมาตรฐาน (5) สนับสนุน/ประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการที่มีมาตรฐาน (6) จัดทำ Guide book เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นการสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยว โครงการนี้ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร หาบเร่แผงลอย ร้านนวด กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
งบประมาณ:	1,200,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการการพัฒนา Platform การเดินทางต่อยอดจาก Application Move
ภาคส่วน:	คมนาคมและกิจกรรมทัวร์
วัตถุประสงค์:	เพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและการคมนาคมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยว คนในชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและภาคขนส่ง
รายละเอียด:	มีกิจกรรมหลักคือ การสร้าง Platform ที่มีฐานข้อมูลที่รวบรวม Graphic แผนที่จังหวัด ข้อมูล Route การท่องเที่ยว ที่สามารถอัปเดตข้อมูลโดยคนในชุมชน เช่น ราคาสินค้า ที่พัก การเดินทางร้านอาหาร เป็นต้น โครงการนี้ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและส่วนจังหวัดที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด คนในชุมชน ภาควิชาการในพื้นที่
งบประมาณ:	5,000,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการเมืองเก่าอย่างมีส่วนร่วม
ภาคส่วน:	คมนาคมและกิจกรรมทั่วรั
วัตถุประสงค์:	เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการเมืองเก่า พัฒนาบุคลากรและการบริการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า
รายละเอียด:	ผู้รับประโยชน์จากโครงการนี้ครอบคลุมชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน สถาบันการศึกษาและนักท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่า โดยมีกิจกรรมหลักในโครงการนี้ ประกอบด้วย (1) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเก่า (2) การจัดเวทีประชุม/ถอดบทเรียน สิ่งสำเร็จและไม่สำเร็จ (3) ศึกษาดูงานจาก Best Practice (4) จัดให้มี คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการเมืองเก่าอย่างมีส่วนร่วมโดยมี องค์ประกอบจากภาคส่วนต่าง ๆ
งบประมาณ:	200,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวรองรับต้องค้างคืน
ภาคส่วน:	เศรษฐกิจสร้างสรรค์และสถานที่ท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์:	เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่การท่องเที่ยวเมืองลำปาง และสร้างทักษะการทำงานในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการและร้านค้า
รายละเอียด:	กิจกรรมหลักคือ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว การรวมผู้ประกอบการในเส้นทาง และระดมสมอง ทำ Prototype เส้นทางท่องเที่ยว โครงการนี้ต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ผู้ประกอบการ หอการค้า สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด เป็นต้น
งบประมาณ:	1,500,000 บาท

ชื่อโครงการ:	โครงการการสร้างเครือข่ายส่งเสริมงานการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ภาคส่วน:	เศรษฐกิจสร้างสรรค์และสถานที่ท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์:	เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในเรื่องความยั่งยืนให้กับคนในชุมชนและภาคธุรกิจท่องเที่ยว และเพิ่มมิติความยั่งยืนในงานอีเว้นท์การท่องเที่ยว

รายละเอียด:

กิจกรรมหลักประกอบด้วย 1) รณรงค์เพื่อให้ความรู้แก่คนในชุมชน 2) เพิ่มกิจกรรมต้นแบบที่ส่งเสริมความยั่งยืนในอีเว้นท์การท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว 3) เชิญ Influencer ไทยและประเทศ ASEAN มาร่วมงานและโปรโมทอีเว้นท์การท่องเที่ยวและการจัดการเรื่องความยั่งยืน โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เช่น ภาครัฐ เครือข่ายชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและจังหวัด หน่วยงานภาคเอกชน และภาครัฐ

งบประมาณ:

400,000 บาท

5.4 ยุทธศาสตร์ในการดำเนินโครงการ

5.4.1 โครงการระยะเร่งด่วน

โครงการระยะเร่งด่วนคือ โครงการที่ควรดำเนินการทันทีภายในระยะเวลา 1 ปี เพื่อเป็นฐานสำหรับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนทั้งในระดับชาติและในระดับจังหวัด/พื้นที่ เพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนในระดับพื้นที่ ประกอบด้วยโครงการต่อไปนี้

โครงการสำคัญระดับกระทรวง

- โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA – SEEA)
- โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเริ่มวงรอบการดำเนินนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับชาติ

โครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่

- โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูลฐาน (Baseline Data) ตัวชี้วัดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่

5.4.2 โครงการระยะกลาง

โครงการระยะกลาง คือ โครงการที่ควรดำเนินงานในปีงบประมาณถัดไป เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนลงไปในระดับจังหวัด/พื้นที่ เกิดการเริ่มของวงรอบนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและดึงผู้ประกอบการในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

โครงการสำคัญระดับกระทรวง

- โครงการ Sustainable Tourism Fair (ควรจัดต่อเนื่องทุกปีในช่วงปลายปีงบประมาณ)

- โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อนระดับจังหวัด (ควรจัดต่อเนื่องทุกปีในช่วงปลายปีงบประมาณ)
- **โครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่**
- โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่
- จังหวัดอาจมีสนับสนุนโครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่ จำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว ตามข้อ 5.3 หรือโครงการอื่นที่ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ต้องการขับเคลื่อนร่วมกันตามความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

5.4.3 โครงการระยะยาว

โครงการระยะยาว คือ โครงการที่ดำเนินงานหลังจากที่โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่ ได้เริ่มแล้ว ทำหน้าที่ให้การขับเคลื่อนดำเนินต่อไปและสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายการทำงานระดับจังหวัด/พื้นที่และข้ามจังหวัด/พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน

โครงการสำคัญระดับกระทรวง

- โครงการเสริมสร้างศักยภาพและสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเพื่อการขับเคลื่อนท่องเที่ยวยั่งยืนระดับภาค (โครงการต่อเนื่อง)
- โครงการ Sustainable Tourism Fair (โครงการต่อเนื่อง)
- โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อนระดับจังหวัด/พื้นที่ (โครงการต่อเนื่อง)

โครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่

- โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยั่งยืนของจังหวัด/พื้นที่ (โครงการต่อเนื่อง)
- โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่ (โครงการต่อเนื่อง)
- จังหวัดอาจสนับสนุนโครงการสำคัญระดับจังหวัด/พื้นที่ จำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่คุณค่าด้านการท่องเที่ยว ตามข้อ 5.3 หรือโครงการอื่นที่ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ต้องการขับเคลื่อนร่วมกันตามความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ (โครงการต่อเนื่อง)

5.4.4 ตารางสรุปช่วงเวลาการดำเนินโครงการ

ตารางที่ 5 ช่วงเวลาการดำเนินโครงการ

โครงการสำคัญ (Flagship projects)	ปีที่ 1 (เร่งด่วน)		ปีที่ 2 (ระยะกลาง)		ปีที่ 3 เป็นต้นไป (ระยะยาว)	
	Q1-Q2	Q3-Q4	Q1-Q2	Q3-Q4	Q1-Q2	Q3-Q4
โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชี ประชาชาติด้านการท่องเที่ยว ที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (TSA – SEEA)						
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเริ่มวงรอบการดำเนิน นโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ระดับชาติ						
โครงการศึกษาและจัดทำข้อมูล ฐาน (baseline data) ตัวชี้วัด การขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่						
โครงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ยั่งยืนระดับจังหวัด/พื้นที่						
โครงการ Sustainable Tourism Fair						
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อทบทวนการดำเนินงานขับเคลื่อน ระดับจังหวัด/พื้นที่						
โครงการเสริมสร้างศักยภาพ และสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ เพื่อการขับเคลื่อนท่องเที่ยว ยั่งยืนระดับภาค						

โครงการสำคัญ (Flagship projects)	ปีที่ 1 (เร่งด่วน)		ปีที่ 2 (ระยะกลาง)		ปีที่ 3 เป็นต้นไป (ระยะยาว)	
	Q1-Q2	Q3-Q4	Q1-Q2	Q3-Q4	Q1-Q2	Q3-Q4
โครงการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวยั่งยืนของจังหวัด/ พื้นที่						
โครงการสำคัญระดับจังหวัด/ พื้นที่ จำแนกตามภาคส่วนในห่วงโซ่ คุณค่าด้านการท่องเที่ยว ตามข้อ 5.3 หรือโครงการอื่นที่ ภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ต้องการ ขับเคลื่อนร่วมกันตาม ความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่						

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
4 ถนนราชดำเนินนอก
แขวงวัดโสมมณัส
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพมหานคร 10100

Office of the Permanent Secretary
Ministry of Tourism and Sports
4 Ratchadamnoen nok Road,
Watsomanas, Pom Prap Sattru Phai,
Bangkok 10100